Dokument ta' Pożizzjoni Kontra l-Aspetti Problematiċi tar-Riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist"

Anex ghal-raport u studji fuq ir-riforma

By DONINU (MALTA) INTERNATIONAL

1: X'inhi r-Riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist"?

Din hija proposta tal-Gvern biex **jitħares u jitissaħħaħ is-settur volontarju u dak mhux għall-profitt** (NGOs, għaqdiet, fondazzjonijiet, gruppi li jaħdmu għall-ġid komuni) f'Malta.

L-għan hu li:

- Jidħol **liġi ġdida aktar ċara u aġġornata**,
- Jonqos il-burokrazija,
- Jiżdied l-għarfien dwar xogħol il-għaqdiet volontarji,
- U jassigura **iktar trasparenza u kontroll**.

1:1 X'setgħa se jkollha l-Kummissjoni l-ġdida?

Il-Kummissarju tal-VOs se jiġi trasformata f'entità ġdida li:

- **Tirregola, tagħti pariri, u tagħti appoġġ** lill-għaqdiet,
- Iddawwar lilha nfisha f'**"one-stop-shop"** fejn għaqdiet jagħmlu reġistrazzjoni u dokumentazzjoni kollha f'post wieħed,
- Se tkun ukoll tista' **tikkategorizza u tissorvelja** l-għaqdiet kollha li ma jagħmlux profitt – anke dawk li kienu diġà jirċievu fondi pubbliċi jew li kienu taħt entitajiet oħra.

1:2 X'inhuma l-kategoriji ġodda tal-għaqdiet?

L-għaqdiet se jinqasmu fi klassijiet u kategoriji ġodda, bħall:

1. Skont il-Benefiċċju:

- **Pubbliku**: jekk il-benefiċċju hu għal kulħadd jew għal komunità wiesgħa.
- **Privat**: jekk l-għaqda taqdi biss membri magħżula jew b'ħlas.

2. Skont ix-Xogħol li jagħmlu:

- **Volontarja** – taħdem b'voluntiera, fil-komunità.
- **Servizzi** – tagħti servizzi speċjalizzati, bħalma tagħmel Aġenzija Sapport.

- **Fondazzjonijiet korporattivi** – mwaqqfa minn kumpaniji biex jagħmlu xogħol ta' responsabilità soċjali.
- **NGOs u Gruppijiet ta' Lobbying** – jaħdmu fuq suġġetti bħal ambjent, drittijiet, ugwaljanza.
- **Religjużi** – għaqdiet bbażati fuq fidi.

1:3 X'se jkun l-obbligu tal-għaqdiet?

1. Iridu jagħtu "Notifikazzjoni Obbligatorja"

Kull għaqda trid tinforma lill-Kummissjoni dwar l-eżistenza tagħha, anke jekk mhux irid tkun reġistrata bħala VO.

2. Rapportar Skont id-Daqs:

- **Inqas minn €25,000** fis-sena: formola sempliċi.
- **Sa €500,000**: kontijiet dettaljati (GAPSME), jistgħu jkunu awditjati.
- **Aktar minn €500,000**: obbligu ta' awditjar sħiħ.
- **Service Providers bħal Sapport** għandhom jagħmlu dan **dejjem**, anke jekk għandhom dħul iżgħar.

3. Rapporti Speċjali jekk jaħdmu ma':

- Tfal
- Persuni b'diżabilità
- Annimali
- Sport
  U għandhom jissottomettu dokumenti bħall-POMA clearance, permessi uffiċjali u liċenzji.

1:4 X'se tkun il-bidla għal entitajiet bħal Aġenzija Sapport u CRPD?

Aġenzija Sapport:

- Issir taħt **skrutinju dirett tal-Kummissjoni l-ġdida**, bħala Service Provider.

- Għandha tagħmel rapporti dettaljati kull sena.
- Irid ikollha liċenzja mill-awtorità tagħha (eż. SCSA).
- Titqies bħala organizzazzjoni li **tħaddem ħafna nies** u trid turi kif qed toffri servizzi għal ġid pubbliku.

CRPD:

- Jista' jkun li ma tibqax l-uniku korp li jagħti approvazzjonijiet għal għaqdiet li jaħdmu fid-diżabilità.
- Għandha tikkopera mal-Kummissjoni l-ġdida biex tagħti clearance jew feedback dwar għaqdiet relatati.
- Jekk ma jsirx ftehim ċar bejn il-Kummissjoni u l-CRPD, jista' jkun hemm **konfużjoni jew duplikazzjoni tar-rwol**.

1:5 Kif tista' taffettwa l-għaqdiet żgħar?

- Billi hemm rekwiżiti ġodda, xi għaqdiet żgħar jistgħu jsibuha diffiċli biex ilaħħqu.
- Il-Gvern wiegħed li MCVS se jgħin lil dawk li għandhom dħul baxx biex jimlew il-formoli.

1:6 Meta se jidħlu fis-seħħ dawn il-bidliet?

Il-bidla se sseħħ gradwalment fuq 12-il xahar, sabiex l-għaqdiet ikollhom ċans jadattaw.

1:7 X'nistgħu nagħmlu aħna bħala ċittadini, membri, jew għaqdiet?

- Nistgħu nħejju **proposti jew kummenti** biex nipproteġu d-drittijiet tal-għaqdiet u ta' min iservu – speċjalment fid-diżabilità u l-inklużjoni.
- Nistgħu nitolbu **aktar ċarezza fuq id-distinzjoni bejn regolazzjoni u kontroll politiku**.

1:8 KIF SE TAFFETTWA FIL-ĦAZIN DIN IR-RIFORMA?

1. Ċentralizzazzjoni eċċessiva tal-poter fl-OCVO

Ir-riforma tagħti **setgħat kbar u ċentralizzati lill-Kummissarju għall-VOs**, inkluż fuq:

- Għaqdiet pubbliċi u privati.
- Għaqdiet li **diġà għandhom regolaturi oħra**, bħal CRPD, SCSA, MCCAA, AIMS u oħrajn.

Problema:
Dan jista' jwassal għal **kunflitt ta' regolazzjoni** u **abbuż ta' poter** jekk l-OCVO jiddeċiedi li għandu l-aħħar kelma fuq klassifikazzjoni jew compliance anke kontra l-evalwazzjoni legali ta' entitajiet oħra.

2. Invażjoni tal-Awtonomija tal-Għaqdiet

Il-fatt li l-OCVO jista' **jikkategorizza għaqdiet bħala "private benefit"** (għaliex jitolbu ħlas jew għandhom membri magħżula) jista' jintuża biex:

- Jnaqqsilhom id-dritt għal fondi.
- Jiskwalifikahom minn servizzi jew rapporti sempliċi.
- Jostakolhom **l-indipendenza u l-operat**.

Problema:
Dan huwa **att kontra d-dritt ta' libertà ta' assoċjazzjoni** u jista' **jintuża b'mod diskriminatorju** kontra għaqdiet li jieħdu pożizzjonijiet kritiċi jew mhux allinjati mal-awtoritajiet.

3. Kontroll politiċizzat tas-Settur Soċjali

Peress li ħafna mill-għaqdiet jiddependu fuq:

- Fondi mill-PSP (Public Social Partnership),

- Aċċess għal spazji pubbliċi u servizzi tal-gvern,

L-OCVO, jekk ikollu poter fuq jekk dawn għandhomx joperaw jew jirċievux dawn ir-riżorsi, jista' **jintuża biex jinnewtralizza għaqdiet kritiċi, attivi jew indipendenti.**

Problema:
Dan iwassal għal **qerda tas-soċjetà ċivili ħielsa**, speċjalment jekk ma jkunx hemm proċess ta' rieżami ġudizzjarju effettiv.

4. Rapportar amministrattiv użat bħala ostaklu

Għaqdiet ta' benefiċċju pubbliku (anke b'inqas minn €25,000 fis-sena) iridu jirrapportaw ħafna dokumenti:

- Formoli, liċenzji, clearance, kontijiet.
- Verżjoni bil-"track changes" tal-istatut, anke jekk ftit jinbidel.

Problema:
Dan jagħmilha **kważi impossibbli għal għaqdiet żgħar**, mhux finanzjati, biex joperaw legalment – imur kontra l-prinċipju ta' **proporzjonalità u ugwaljanza**.

1:9 LIĠIJIET MALTIN U INTERNAZZJONALI LI JISTGĦU JKUNU QED JINKISSRU

A. LIĠIJIET MALTIN

1. Kostituzzjoni ta' Malta – Artikolu 42 u 43

- Jipproteġi **l-libertà ta' assoċjazzjoni** u **parteċipazzjoni f'attivitajiet soċjali u politiċi**.
  Il-kontroll eċċessiv tal-OCVO jista' jammonta għal **interferenza mhux ġustifikata fil-libertà ta' għaqdiet**.

2. Att dwar il-Protezzjoni tad-Data (Kap. 586)

- L-ammont ta' dokumentazzjoni u informazzjoni personali (membri, amministraturi, indirizzi, dettalji ta' tfal, eċċ.) li għandha tiġi sottomessa jista' **jikser il-prinċipju tan-neċessità u proporzjonalità** skont il-GDPR.

B. LIĠIJIET U D-DIRITTI TAL-UE

1. Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-Unjoni Ewropea

- **Artikolu 12(1):** "Kulħadd għandu d-dritt għal-libertà ta' għaqda, inkluż id-dritt li jwaqqaf jew jingħaqad f'għaqdiet."
Il-proċess ta' "notifikazzjoni obbligatorja" jista' jiġi interpretat bħala reġistrazzjoni imposta li limitat id-dritt li twaqqaf għaqda bla approvazzjoni tal-istat.

2. Direttiva 2014/24/UE (kontratti pubbliċi)

- Tirrikjedi **kundizzjonijiet trasparenti u mhux diskriminatorji** fil-konċessjoni ta' servizzi pubbliċi (eż. PSPs).
L-OCVO jista' jinfluwenza b'mod politiku lil min jingħata fondi u kuntratti, jeqred il-kompetizzjoni ġusta.

C. LIĠIJIET INTERNAZZJONALI

1. Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità (CRPD)

- Artikolu 4(3): L-istat għandu jinvolvi **organizzazzjonijiet indipendenti tal-persuni b'diżabilità** f'kull politika li taffettwahom.
Jekk għaqdiet bħal Doninu Malta jew oħrajn jiġu limitati minn OCVO, il-parteċipazzjoni vera fil-proċess politiku u legali tiġi mfixkla.

2. Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (ECHR) – Artikolu 11

- Protezzjoni ċara tal-libertà ta’ għaqda u organizzazzjoni.
  Il-poter li l-OCVO jikklassifika jew jgħalaq għaqda jekk ma jaqbilx mal-interpretazzjoni tiegħu jista’ jikser dan id-dritt fundamentali.

1:10 KONKLUŻJONI

Ir-riforma, kif proposta, **tpoġġi f’riskju serju**:

- Il-libertà tal-għaqdiet,
- L-awtonomija tas-soċjetà ċivili,
- L-indipendenza ta’ entitajiet li jaħdmu ma’ persuni b’diżabilità,
- Il-parteċipazzjoni demokratika u l-kontroll tal-poter eżekuttiv.

Dokument ta' Pożizzjoni Kontra l-Aspetti Problematiċi tar-Riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist"

I. Introduzzjoni Dan id-dokument jippreżnta l-pożizzjoni kritika tagħna rigward ir-riforma proposta mill-Gvern dwar is-settur volontarju u dak mhux għall-profitt, intitolata "Bl-Oħla Dawl Libbist". Filwaqt li nappoĢġjaw l-għanijiet ta' trasparenza, appoĢġ lill-għaqdiet u t-tnaqqis tal-burokrazija, nemmnu li diversi aspetti tar-riforma kif inhuma ppreżentati jheddu l-libertajiet fundamentali, jġibu ġenb l-awtonomija tas-soċjetà ċivili, u jiksru obbligi legali kemm fuq livell nazzjonali kif ukoll internazzjonali.

II. Problemi Ewlenin tar-Riforma

1. **Ċentralizzazzjoni Eċċessiva tal-Poter** L-OCVO se jingħata setgħat regulatorji estensivi, inkluż fuq entitajiet li diġà għandhom regolaturi speċifiċi (eż. CRPD, SCSA, AIMS). Dan iwassal għal kunflitt ta' kompetenzi, duplikazzjoni ta' proċessi, u possibbiltà ta' abbuż ta' poter amministrattiv.
2. **Tnaqqis tal-Awtonomija tal-Għaqdiet** Il-klassifikazzjoni f’"public" u "private benefit" tista' tiġi applikata b’mod arbitrarju u diskriminatorju. Għaqdiet ġenwini u inklussivi li jitolbu ġbir jew ġlas simboliku jistgħu jitilfu l-aċċeżss għall-appoĢġ jew ikunu soġġetti għal ostakli mhux ġustifikati.
3. **Immaniġġjar u Kontroll tas-Soċjetà Ċivili** Billi l-OCVO jista' jinfluwenza direttament l-aċċeżss għal fondi pubbliċi (PSP), spazji u permessi, tista' tiġi imposta forma ta' kontroll politiku fuq l-attivitajiet tal-għaqdiet, inkluż dawk li jaĢġlu pożizzjonijiet kritiċi jew indipendenti.

4. **Ġarr ta' Piżijiet Burokratiċi fuq Għaqdiet Żgħar** L-obbligi ta' rapportar dettaljat saġru piż żejjed fuq għaqdiet volontarji bi dħul żgħir. Dan jista' jwassal għall-Ġelu jew għal attività mhux reġistrata.

III. Ksur ta' Liġijiet u Drittijiet Fundamentali

1. **Kostituzzjoni ta' Malta** Artikolu 42 u 43 jgħidu bħala dritt li ma jistax jiġi mfixkel il-libertà ta' assoċazzjoni. Kontroll eċċessiv u rekwiżiti arbitrarji jmorru kontra dan il-prinċipju.
2. **Karta tad-Drittijiet Fundamentali tal-UE** Artikolu 12(1): D-dritt li twaqqaf jew tkun parti minn għaqda ġewwa l-UE għandu jkun bla interferenza mhux proporzjonata mill-Istat.
3. **Konvenzjoni tan-NU dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità (CRPD)** Artikolu 4(3) jirrikjedi li l-Istat jinvolvi għaqdiet indipendenti f'kull politika li taffettwahom. Jekk il-Kummissarju jiddomina r-reġistrazzjoni u l-klassifikazzjoni, dan jista' jfixkel dan id-dritt fundamentali.
4. **Konvenzjoni Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem (ECHR)** Artikolu 11: Libertà ta' assoċazzjoni bla interferenza bla bħala ġustifikazzjoni qawwija. L-infurzar ta' "notifikazzjoni obbligatorja" tista' tiġi meqjusa bħala ksur.

IV. Rakkomandazzjonijiet

1. **Riforma bbażata fuq il-prinċipju ta' proporzjonalità** Lejn sistema fejn l-obbligi amministrattivi jkunu skont id-daqs u r-riżssorsi tal-għaqda.
2. **Tiġdid tal-prinċipju ta' awtonomija u pluralità** L-OCVO m'ghandux ikollu monopolju fuq il-klassifikazzjoni jew il-validità ta' għaqdiet.
3. **Koordinazzjoni regolatorja ġenwina** L-OCVO m'ghandux jissostitwixxi entitajiet regolatorji bħal CRPD jew SCSA, imma jopera fi koordinazzjoni trasparenti.
4. **Ġaranziji kontra l-użu abbużiv tal-poter** MeĠtieġ mekkaniżmi legali bħala ġustifikazzjoni, appell u rieġami fuq deċiżji tal-Kummissarju.

V. Konklużjoni Nappellaw biex il-proċess ta' konsultazzjoni jkun tabilà tġenwin, u biex din ir-riforma ma tkunx mezz biex jiġi nnewtralizzat jew ikkontrollat is-settur volontarju f'Malta. Hija responsabilità ta' kulħadd li jġarreġ dan il-proċess b'ġustizzja, proporzjon, u drittijiet umani quddiem għajnejh.

2: Ir-Riforma Proposta u l-Kelma ta' Ġesù Kristu

Sommarju

Ir-riforma leġiżlattiva proposta dwar il-Kummissarju tal-Organizzazzjonijiet Volontarji (CVO), kif ippubblikata fil-ktieb **"Bl-Oħla Dawl Libbist"**, toħloq sistema ta' kontroll fuq kull att ta' karità, solidarjetà u għajnuna — anke jekk isiru mingħajr flus jew formalità legali.

Din ir-riforma mhix biss hi ta' tħassib f'dak li hu leġiżlattiv u demokratiku, iżda **tmur direttament kontra l-messaġġ tal-Vanġelu u t-tagħlim ta' Ġesù Kristu**.

2:1 Kif tmur kontra l-Kelma ta' Kristu

1. ***Ġesù għallimna naqdu b'imħabba ħielsa — mhux b'permess***

   > *"Għax kont bil-ġuħ u tajtuni x'niekol; kont bil-għatx u tajjtuni..."* (Mattew 25:35)

   Skont ir-riforma, anke meta tagħmel ġid bħala individwu tista' ***tkun suġġett għal superviżjoni jew notifiki obbligatorji***. Dan iwassal biex **l-imħabba ħielsa u l-għajnuna sinċiera jiġu kriminalizzati**, b'mod li jmur kontra l-qalba tal-Vanġelu.

2. ***Ġesù kien kontra l-legalità bla qalb u l-piżijiet fuq in-nies foqra***

   > *"Jorbtu piżijiet tqal u jgħabbuhom fuq spallejn in-nies..."* (Mattew 23:4)

   Ir-riforma tipproponi **burokrazija żejda, klassifikazzjonijiet, u kontroll** anke fuq għaqdiet żgħar jew individwi li jgħinu lill-proxxmu. Ġesù ċanfar lil dawk li poġġew il-liġi fuq il-ħniena.

3. ***Ġesù aġixxa barra l-istrutturi uffiċjali***

   > Ġesù fejjaq f'nhar ta' Sabbat, laqa' lil min kien emarġinat, u sfida l-awtoritajiet meta kienu jpoġġu r-regolamenti qabel il-bniedem.

Skont ir-riforma, kull att ta' ġid irid jgħaddi mill-awtorizzazzjoni tal-istat. Dan ifisser li **x-xogħol ta' Ġesù nnifsu jkun illegalment ikkunsidrat** taħt din il-liġi.

4. *Ġesù għallimna nservu lil Alla, mhux lill-istat*

> *"Agħtu lil Ċesari dak li hu ta' Ċesari, u lil Alla dak li hu ta' Alla."* (Mark 12:17)

Ir-riforma tagħti lill-Istat u lill-Kummissarju poter li jiddeċiedi x'inhu ġid u min jista' jagħmlu — **tpoggi lil Ċesari qabel Alla**.

Konklużjoni

Din ir-riforma tipprova tpoġġi ċ-ċavetta tal-imħabba f'idejn l-istat, tagħmel il-karità permess u mhux dmir, u toħloq ostakli fejn hemm bżonn qalb. Għalhekk, **mhix biss theddida leġiżlattiva, iżda periklu spiritwali**.

Inħeġġu lill-Knisja, lis-saċerdoti, u lill-poplu ta Kristu biex **jopponu kull liġi li timponi kontroll jew kriminalità fuq min jagħmel il-ġid**. Dan mhux biss idgħajjef is-soċjetà, iżda **jkissru l-ispirtu tal-Vanġelu stess**.

3: Kif Ir-Riforma Proposta Tmur Kontra l-Poplu Ġenerali f'Malta

1. Tkissir tal-libertà personali u ta' għaqda

Il-liġi tipproponi li anke grupp ta' ħbieb, ġirien jew familji li jgħinu lil ħaddieħor jew jorganizzaw attivitajiet tajbin — bħal tindif ta' triq, għajnuna lil xi ħadd fil-bżonn, jew ħidma komunitarja mingħajr flus — ikollhom jiġu rikonoxxuti u sorveljati mill-Istat. Dan jhedded il-libertà fundamentali taċ-ċittadin li jorganizza ruħu u jaqdi lil oħrajn **mingħajr biża' jew permess**.

2. Kull att ta' ġid jista' jiġi kriminalizzat

Anke jekk persuna tagħmel ġid **mingħajr ebda għan politiku jew finanzjarju**, tista' tinqabad taħt dan il-liġi. Persuna li tagħti ħwejjeġ lil familja fil-bżonn, li tqassam ikel, jew li tagħti servizz volontarju f'dar privata, tista' ssib ruħha investigata **mingħajr suspetti ta' reat** u bla qorti.

3. Ħolqien ta' atmosfera ta' biża' u kontroll

Il-poplu se jibda jaħsibha darbtejn qabel jgħin jew jorganizza xi ħaġa, għax jista' jara ruħu suġġett għal mistoqsijiet, monitoraġġ, jew anke penali. **Il-kultura tal-volontarjat u tal-għajnuna f'Malta tista' tmut bil-mod.**

4. Għeluq ta' għadd ta' inizjattivi spontanji u lokali

L-inizjattivi li joħorġu minn villaġġi, parroċċi, gruppi tal-ħbieb, ġenituri jew saħansitra studenti, jistgħu jispiċċaw iwaqqfu kollox biex jevitaw il-burokrazija. Dan ifisser **inqas għajnuna għal min hu fil-bżonn** u **aktar dipendenza fuq strutturi kbar**.

5. Poteri mhux kontrollati fuq l-entitajiet kollha

Il-Kummissarju tal-Volontarjat jingħata setgħat biex jinvestiga, jikkategorizza, u saħansitra jirrevoka l-eżistenza ta' gruppi — **mingħajr ordni tal-qorti**. Din hija theddida diretta għall-poplu kollu, għax toħloq **awtorità ċivili bla kontroll demokratiku.**

Konklużjoni

Din ir-riforma ma tolqotx biss lil dawk reġistrati bħala NGOs — tolqot **il-libertà ta' kull persuna** f'Malta li tagħmel il-ġid, taqdi lill-komunità, jew torganizza ruħha b'mod spontanju u ħieles. Hija liġi li tista' tissikka fuq kulħadd, mhux għax ikunu għamlu xi ħaġa ħażina, iżda **għax qed jagħmlu l-ġid barra s-sistema tal-Istat**.

4: Kif Ir-Riforma Proposta Tmur Kontra Kull Tip ta' Federazzjoni — Inklużi Dawk li Jaħdmu ma' Persuni b'Diżabilità

1. Tnaqqis fl-Awtonomija u fl-Indipendenza Istituzzjonali

Il-Kummissarju għall-Volontarjat jingħata l-poter li jidħol direttament fil-mod kif federazzjoni tiġi strutturata u tmexxi ruħha. Dan jinkludi:

- Kompożizzjoni tal-bord
- Statuti u kriterji tas-sħubija
- Proċeduri ta' vot u elezzjoni

Konsegwenza: Federazzjoni ma tkunx tista' taħdem b'mod indipendenti skont il-bżonnijiet speċifiċi tal-membri tagħha. Dan hu partikolarment perikoluż għal federazzjonijiet li **jirrappreżentaw persuni b'diżabilità**, fejn id-dritt għal awtonomija organizzattiva huwa wkoll protett taħt id-Drittijiet tal-Bniedem u l-UN CRPD.

2. Klassifikazzjoni Imposta u Potenzjalment Stigmatizzanti

Il-Kummissarju jista' jiddikjara federazzjoni bħala "organizzazzjoni ta' benefiċċju privat" (PR-Org), anke jekk din taħdem għal **grupp vulnerabbli u minoritarju**.

- Dan jista' jnaqqas l-aċċess tagħha għal fondi jew spazji pubbliċi
- Jiskredita l-għan soċjali tagħha
- Joħloq **diskriminazzjoni indiretta** kontra federazzjonijiet li mhumiex "universali" fil-firxa tas-servizzi tagħhom

Eżempju: Federazzjoni li tiffoka biss fuq persuni b'autiżmu tista' tiġi kkunsidrata "mhux ta' benefiċċju pubbliku wiesa'" — jiġifieri ma tingħatax l-istess status bħ oħra li taħdem b'mod ġeneriku.

3. Interferenza Operattiva u Burokrazija Eċċessiva

Ir-riforma tintroduċi:

- Rapportar annwali obbligatorju
- Templates uniformi għall-istatuti
- Sorveljanza fuq kull attivita' anke jekk bla fondi

Għal Federazzjonijiet b'diżabilità: dan huwa ta' piż kbir, peress li ħafna federazzjonijiet żgħar huma mmexxija minn ġenituri, careworkers, u voluntiera — mhux minn impjegati full-time. Il-ħin u r-riżorsi se jmorru fuq il-karti, mhux fuq is-servizz lill-membri vulnerabbli.

4. Investigazzjoni Mingħajr Ilmenti jew Suspetti Kriminali

Il-Kummissarju jista' jiftaħ investigazzjoni **mingħajr prova jew suspetti kriminali**, sempliċement għax federazzjoni tkun qed taġixxi f'isem "il-ġid pubbliku".

- Jitlob dokumenti, listi ta' membri, email, eċċ.
- Jistieden jew jintervista amministraturi jew volontiera
- Jitlob bidliet jew jissospendi attivitajiet

Konsegwenza: Federazzjonijiet jistgħu jiġu intimidati jew investigati **anke jekk ma kisru ebda liġi**, biss għax joffru servizz li l-awtorità tiddeċiedi li għandha tkun ikkontrollata.

5. Federazzjonijiet ta' Persuni b'Diżabilità: Riskju ta' Esklużjoni u Silenzju

Dawn il-federazzjonijiet spiss:

- Iħarsu d-drittijiet ta' gruppi mhux rappreżentati
- Jipprovdu għajnuna fejn l-Istat jonqos
- Jirċievu fondi privati jew joperaw mingħajr fondi

Ir-riforma tista':

- Tiddikjarahom "mhux eliġibbli" għall-għajnuna
- Timponi fuqhom klassifikazzjoni li tnaqqsilhom l-għan
- **Tagħmilhom siekta jew insinifikanti** fil-politika pubblika

Dan imur **kontra l-Konvenzjoni tan-Nazzjonijiet Uniti dwar id-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità (CRPD)**, li titlob involviment attiv u indipendenti ta' dawn l-għaqdiet.

Konklużjoni

Ir-riforma ma toħloqx biss kontroll fuq NGOs żgħar — iżda **tpoġġi kull federazzjoni f'riskju reali ta' telf ta' identità, funzjoni u leġittimità**, partikolarment dawk li jaħdmu ma' gruppi vulnerabbli bħalma huma persuni b'diżabilità.

Huwa kruċjali li:

- **Federazzjonijiet kollha jieħdu pożizzjoni pubblika**
- **Jiżviluppaw strumenti legali ta' protezzjoni fl-istatut tagħhom**
- **Jiċċaħdu kull tentattiv li jintrudixxi fuq l-għanijiet speċifiċi tagħhom**

5: Kif Ir-Riforma Tmur Kontra l-Membri Parlamentari f'Malta

1. Tnaqqis tas-setgħa u l-funzjoni ta' sorveljanza tal-Parlament

Ir-riforma:

- **Tgħaddi poteri esekuttivi, investigattivi, u deċiżjonali lill-Kummissarju** (li ma jiġix elett mill-poplu)
- Ma tinkludix **kontabilità diretta lejn il-Parlament**
- Ma toffrix mekkaniżmi ċari ta' **skrutinju mill-Kumitati Parlamentari** qabel jew wara deċiżjonijiet

Konsegwenza:
Il-Membri Parlamentari — inkluż dawk tal-Gvern — jispiċċaw **esklużi mill-katina tal-kontabilità demokratika**, meta istituzzjoni pubblika tkun qed tagħmel atti li jaffettwaw il-libertà taċ-ċittadin.

2. Tgħawwiġ tar-rwol rappreżentattiv tal-MPs

MPs huma eletti biex:

- Jirriflettu l-vuċi tal-komunitajiet tagħhom
- Jippromovu l-inizjattivi tajbin f'distretti jew setturi (sport, kultura, soċjali)
- Jipproteġu d-drittijiet tal-għaqdiet u l-volontiera

Ir-riforma tagħmel dan **kompromess**:

- Għaqdiet li jkollhom rabta ma' MP (anke indiretta) jistgħu jiġu investigati jew limitati
- MPs ma jkunux jistgħu **jintervjenu legalment** f'każijiet ta' abbuż min-naħa tal-CVO
- L-appoġġ politiku pubbliku lil għaqda jista' jiġi interpretat bħala **influwenza mhux permessa**

Dan jifni r-rwol tal-MP bħala difensur tal-komunità.

3. Konsegwenzi fuq ir-relazzjoni bejn MPs u l-volontarjat lokali

MPs spiss:

- Jikkollaboraw mal-għaqdiet f'distretti tagħhom
- Jgħinu jorganizzaw attivitajiet fil-komunità
- Jippermettu lill-għaqdiet jirrikorru lejhom bħala mekkaniżmu ta' rimedju

Ir-riforma toħloq **ambjent ta' biża' u reżistenza għall-għaqdiet li jkollhom rabta ma' politiċi**, għax:

- Jistgħu jitħarsu b'suspett
- Jitqiesu bħala mhux indipendenti
- Jitilfu klassifikazzjoni jew status

Dan ipoġġi **f'konflitt bejn ir-rwol rappreżentattiv u r-realtà regolatorja l-ġdida.**

4. Erodju tad-demokrazija parlamentari

Meta entità mhux eletta bħall-CVO:

- Ikollha setgħat investigattivi mhux limitati
- Tistabbilixxi klassifikazzjonijiet legali
- Tkun tista' taġixxi bla ma tirrapporta lill-Parlament

Allura għandna **trasferiment ta' poteri reali barra l-kontroll parlamentari**, u dan hu kontradittorju għall-prinċipji tad-demokrazija rappreżentattiva.

Konklużjoni

Il-Membri Parlamentari għandhom jitqajmu għax ir-riforma:

- **Tnaqqsilhom ir-rwol ta' kontroll u difiża pubblika**
- **Tneħħi l-fiduċja li l-elettorat jista' jkollu fihom bħala kanali ta' għajnuna**

- **Toħloq istituzzjoni li tista' teċċedi s-setgħat tal-Parlament stess**

Inħeġġu lill-MPs kollha – tal-Gvern u tal-Oppożizzjoni – biex jitolbu reviżjoni immedjata tal-abbozz, qabel ma dan ikissrilhom is-setgħa rappreżentattiva li l-poplu f'dalhom.

6: Kif Ir-Riforma Proposta Se Taffettwa lill-Vulnerabbli f'Malta

1. Inqas għajnuna diretta u urġenti

Il-liġi proposta tista' ttajjar jew tikkundizzjona b'mod qawwi ħafna attivitajiet ta' għaqdiet u individwi li:

- Iqassmu ikel
- Joffru kenn temporanju
- Jagħtu ħwejjeġ, mediċini jew pariri

Konsegwenza: Persuni vulnerabbli li jiddependu fuq dan is-servizz **se jkollhom iħabbtu wiċċhom ma' inqas għajnuna, dewmien, jew biża' mill-voluntiera** li jistgħu jiġu penalizzati.

2. Federazzjonijiet u għaqdiet li joffru servizzi essenzjali jistgħu jitwaqqfu

- Organizzazzjonijiet li jmexxu **djar residenzjali, centri ta' appoġġ, terapiji, jew servizzi fid-dar**, jistgħu jiġu **sfurzati jirreġistraw, jerġgħu jfasslu l-istatut, jew jiġu investigati**.
- Dan se jieħu riżorsi li kellhom imorru fuq **servizzi lill-persuni vulnerabbli**, bħall-kura, it-terapija, jew il-monitoraġġ mediku.

Konsegwenza: Id-dipendenza fuq l-Istat se tiżdied u ħafna federazzjonijiet se jkollhom **jnaqqsu jew iwaqqfu s-servizzi tagħhom**.

3. L-att tal-għajnuna jista' jsir att ta' riskju

Individwi jew familji li jagħtu **ikel, kenn jew għajnuna spontanja** lil persuna vulnerabbli (eż. bla saqaf, migrant, mara f'riskju) jistgħu:

- Jitqiesu bħala li qed jaġixxu "mingħajr awtorizzazzjoni"
- Jitilfu l-privatezza tagħhom f'investigazzjoni
- Jgħaddu minn monitoraġġ mill-Kummissarju

Konsegwenza: Atti ta' tjieba u solidarjetà jistgħu jiġu **kriminalizzati jew imfixkla**, u l-vulnerabbli jitilfu l-ftit appoġġ li kellhom.

4. Eżodu ta' volontiera

B'mod ġenerali, volontiera se:

- Jaħsbuha darbtejn qabel jgħinu
- Jibżgħu minn problemi legali, speċjalment jekk huma mhux affiljati jew mhux reġistrati

Konsegwenza: Il-vulnerabbli jitilfu **l-element uman, sempliċi u diretti** tal-volontarjat li ħafna drabi huwa iktar effettiv mill-burokrazija.

5. Għaqdiet ta' difiża tad-drittijiet jistgħu jiġu silenzjati

Għaqdiet li jaħdmu favur:

- Persuni b'diżabilità
- LGBTIQ+
- Vittmi ta' abbuż jew diskriminazzjoni
- Migranti jew tfal minoritarji

... jistgħu jiġu **kkategorizzati bħala mhux ta' "benefiċċju pubbliku wiesa'"** u għalhekk:

- Ikunu esklużi minn fondi
- Ma jingħatawx spazji jew ħin f'pjattaformi pubbliċi
- Jissieltu kontra **ċensura istituzzjonali**

Konklużjoni

Il-vulnerabbli f'Malta se jkunu fost **l-aktar li jħallsu l-prezz** jekk din ir-riforma tiġi approvata:

- Jitilfu għajnuna diretta

- Jissagrifikaw relazzjonijiet ta’ fiduċja
- Jitħallew f’idejn sistema li tfavorixxi kontroll, mhux ħniena

Fejn l-Istat jonqos, l-għaqdiet volontarji jagħtu l-ħajja. Din ir-riforma qed tipprova tfakkar lil kulħadd li biex tgħin, trid l-permess — anke jekk hemm min qed ibati.

7: Kif Se Taffettwa Ir-Riforma lill-Korp tal-Pulizija f'Malta

1. Il-Kummissarju jingħata setgħat investigattivi li jmorru lil hinn mill-Pulizija

Ir-riforma tagħti lill-CVO:

- Poter li jinvestiga għaqdiet u individwi **mingħajr mandat tal-qorti**
- Dritt li jitlob informazzjoni, dokumenti, u data personali **mingħajr suspetti kriminali**
- Setgħat li jmorru lil hinn minn dawk li għandu attwalment il-Korp tal-Pulizija

Konsegwenza:
Jiġi **minimizzat l-irwol investigattiv tal-Pulizija**, u jinħolqu **żewġ livelli ta' infurzar mhux ugwali**. Dan ifisser li l-Pulizija tista' tidher inqas relevanti jew inqas awtorevoli f'każijiet fejn normalment hi l-korp ewlieni tal-investigazzjoni.

2. Tkissir tal-prinċipju tal-proċess ġust

Il-Pulizija, skont il-liġi, trid:

- Tirċievi denunzja jew informazzjoni affidabbli
- Taġixxi skont mandat jew permess ġudizzjarju
- Tirrispetta d-drittijiet tal-akkużati

Il-Kummissarju tal-CVO skont ir-riforma:

- **Jista' jaġixxi fuq suspett biss**
- M'għandux bżonn permess tal-qorti
- Jista' jaħdem b'mod awtonomu u **barra l-proċess kriminali klassiku**

Konsegwenza:
Dan **jidgħajjef l-istandards tal-prova u tal-ġustizzja** li l-Pulizija huma obbligati josservaw. Ikun hemm entità oħra li tista' "tinvestiga" u tikkundanna mingħajr ma tinżamm għal-livelli ta' prova.

3. Konfużjoni u konflitt ta' kompetenzi

F’każijiet ta’ abbuż f’għaqdiet, frodi, jew reati oħra, jista’ jinqala’ **kunflitt diretti bejn l-investigazzjoni tal-Pulizija u dik tal-CVO**:

- X’jiġri jekk l-CVO jintervjeni u jaħbi informazzjoni li tkun rilevanti għal prosekuzzjoni?
- X’jiġri jekk l-CVO tagħlaq każ għal “nuqqas ta’ konformità” meta fil-fatt kien hemm **reat kriminali**?

Konsegwenza: Il-fiduċja fil-Korp tal-Pulizija tista’ titnaqqas u tinħoloq **ċpar istituzzjonali**, fejn ma jkunx ċar min għandu l-awtorità finali.

4. Poter ta’ ċensura u ordni bla kontroll ġudizzjarju

Il-CVO jista’:

- Joħroġ ordnijiet kontra individwi jew għaqdiet
- Iwaqqaf jew jissospendi attivitajiet
- **Jagħmel dan kollu mingħajr involviment tal-Pulizija jew qorti**

Dan jitlef il-funzjoni ta’ kontroll kriminali li normalment għandha l-Pulizija, u joħloq **parallela ta’ ġustizzja amministrattiva** li tkun b’diffikultà biex tiġi kontestata legalment.

5. Riskju ta’ abbuż u pressjoni fuq il-Pulizija

Jekk xi każ jiġi ppubblikat mill-CVO u l-midja tibda tagħti attenzjoni, jista’ jkun hemm pressjoni pubblika fuq il-Pulizija biex:

- Tinvestiga kontra r-rieda tagħha
- Taġixxi skont narrazzjoni politika jew amministrattiva
- **Tirreaġixxi mhux b’mod imparzjali iżda taħt pressjoni istituzzjonali**

Konklużjoni

Ir-riforma:

- **Toħloq entità li tidħol fl-ispazju kriminali u investigattiv** mingħajr kontabilità
- Tiddgħajjef il-fiduċja fil-Korp tal-Pulizija bħala l-awtorità prinċipali għall-infurzar tal-liġi
- Tiftaħ it-triq għal **ġustizzja selettiva jew amministrattiva** barra l-proċess legali trasparenti

Inħeġġu lill-Korp tal-Pulizija, il-Kummissarju tal-Pulizija, u membri tas-settur tal-ġustizzja biex **jevalwaw ir-riskji leġittimi ta' dan il-qafas ġdid u jopponuh jekk hu kontra l-prinċipji ta' ġustizzja u proċess ġust.**

8: Kif Ir-Riforma Se Tolqot lill-Kunsilli Lokali

1. Riskju li Kunsilli jiġu mhedda jew limitati f'kollaborazzjonijiet ma' għaqdiet

Ir-riforma:

- Tistipula li għaqdiet għandhom ikunu rikonoxxuti u klassifikati mill-CVO biex ikunu eliġibbli għal **fondi jew spazji pubbliċi**.
- Tpoġġi r-responsabbiltà fuq min jagħti l-appoġġ (inkluż kunsilli) biex **jiċċekkja l-istatus legali tal-għaqda**.

Konsegwenza: Kunsilli Lokali jistgħu **jirtiraw mill-kollaborazzjoni** ma' għaqdiet żgħar, informali jew ġodda għax jibżgħu li jkunu qed jiksru r-regolamenti.

2. Tnaqqis fl-awtonomija amministrattiva tal-Kunsill Lokali

Kunsilli Lokali:

- Jiddeċiedu lil min jagħtu spazju (eż. sala, ġnien, ċentru)
- Japprovaw inizjattivi komunitarji
- Jagħtu għajnuna lill-volontiera fuq livell distrettwali

Ir-riforma tista' ġiegħelhom:

- Jitolbu approvazzjoni jew verifika mill-CVO
- Iċċensuraw jew jillimitaw attivitajiet li qabel kienu permessi
- **Jagħmlu due diligence legali fuq kull għaqda li tipproponi attività**

Dan idgħajjef il-funzjoni tagħhom bħala facilitaturi lokali.

3. Inċertezza legali u riskju ta' responsabbiltà fuq is-Sindku u l-Kunsilliera

Jekk kunsill:

- Jagħti spazju lil għaqda mhux rikonoxxuta
- Japprova attività li ssir mingħajr awtorizzazzjoni mill-CVO
- Jew jippromwovi att volontarju li l-liġi tqies bħala "taħt il-kontroll"

… jista' jkun suġġett għal **kritika, pressjoni jew anke rapporti amministrattivi**.

Konsegwenza: Is-sindki u l-kunsilliera jistgħu jsiru **mhux assertivi, kawti żżejjed, jew inqas attivi fil-komunità**.

4. Tgħaffiġ fuq l-attivitajiet kulturali u tradizzjonali

Ħafna kunsilli jorganizzaw jew jappoġġjaw:

- Fieri, marċi, manifestazzjonijiet kulturali
- Inizjattivi fil-parroċċi jew ma' għaqdiet reliġjużi
- Żjarat edukattivi, attivitajiet ma' studenti, anzjani, jew komunitajiet barranin

Ir-riforma tista' tippretendi:

- **Verifika dettaljata fuq kull għaqda jew grupp parteċipanti**
- Rapportar fuq kull attività li tinvolvi "ġid pubbliku"
- **Notifiki lill-CVO** anke għal attività żgħira ta' ġurnata

Konsegwenza: Il-Kunsilli Lokali jistgħu jiġu **mgħobbija bi burokrazija bla bżonn**, li tmur kontra l-iskop tal-liġi dwar il-gvern lokali (Kap. 363).

5. Impatt fuq ir-relazzjoni mal-komunità

Meta kunsill:

- Ma jkunx jista' jagħti għajnuna għal sempliċi inizzjattiva (eż. tindif tal-park, ħsad tal-ħxejjex, ikel għall-foqra)
- Ma jippermettix użu ta' sala jew bandalora għax l-għaqda ma tkunx "konformi"
- Jidhirlu li għandu jinvolvi lill-CVO għal kollox

Il-komunità se tibda:

- Titlef il-fiduċja fil-Kunsill
- Tqish b'għodda tal-gvern aktar milli rappreżentant tal-lokalità
- Tħoss li l-bibien qed jingħalqu, mhux jinfetħu

Konklużjoni

Il-Kunsilli Lokali huma **pilastri tal-ħajja komunitarja** u għandhom ikunu liberi jappoġġjaw u jorganizzaw flimkien maċ-ċittadini tagħhom. Din ir-riforma:

- Toħloq **ambjent ta' biża', inċertezza u kontroll**
- Tonqos mir-rispett lejn il-prinċipji ta' **gvern lokali awtonomu u responsabbli**
- Tipperikola **r-rwol tal-kunsill bħala servizz ċiviku dirett u uman**

Inħeġġu lill-Kunsilli Lokali kollha biex:

- **Jesprimu pożizzjoni pubblika u ċara kontra din ir-riforma**
- Jitolbu eżenzjoni għal **kollaborazzjonijiet u inizjattivi ta' livell lokali**
- **Jiġġieldu għal dritt ċiviku u komunitarju li jagħti libertà, mhux kontroll**

9: Kif Se Tolqot Ir-Riforma Proposta lill-Ministri tal-Gvern

1. Ċediment ta' setgħa amministrattiva lejn Kummissarju mhux elett

Il-Ministru responsabbli mill-volontarjat (attwalment il-Ministru tal-MIV) se:

- Jitlef il-poter dirett ta' ġestjoni u gwida fuq il-qasam
- Ikollu jċedi s-superviżjoni reali lill-Kummissarju, li jaġixxi awtonomament
- **Ma jkollux kontroll fuq kif jiġu investigati jew ikklassifikati għaqdiet**

Konsegwenza: Il-Ministru se jispiċċa b'**responsabbiltà politika iżda bla setgħa reali fuq l-operat ta' sistema li tista' tmur kontra l-politika tiegħu/jew tagħha stess.**

2. Riskju li jsiru kompromessi il-proġetti ministerjali

Ministri :

- Jikkollaboraw ma' NGOs biex jimplimentaw programmi soċjali, edukattivi, ambjentali eċċ.
- Jipparteċipaw f'kampanji ta' għarfien jew inizzjattivi fil-komunità
- Jiffinanzjaw jew japprovaw fondi għal għaqdiet volontarji

Ir-riforma:

- Teħtieġ li dawn l-għaqdiet ikunu reġistrati, klassifikati, u approvati mill-CVO
- Tistipula kriterji formali li jistgħu jkunu **burokratiċi jew esklużivi**
- Tippermetti lill-CVO **jwaqqaf jew jinvestiga għaqda anke jekk qed taħdem b'mod leali ma' ministeru**

Konsegwenza: Proġetti ta' Ministri jistgħu jiġu mwaqqfa, imdewmna, jew ikkontestati **mingħajr kontroll dirett tagħhom**.

3. Riskju ta' imbarazz politiku u nuqqas ta' kredibilità

Jekk:

- Il-CVO jiddeċiedi li investigazzjoni għandha tinbeda fuq għaqda marbuta indirettament ma' inizjattiva ministerjali
- Jinkixef li għaqda ħadet sehem f'kampanja ministerjali bla approvazzjoni regolatorja
- Tiġi ċċensurata għaqda li l-Ministru kellu rabta pubblika magħha

... dan iwassal għal **imbarazz politiku**, mistoqsijiet fil-Parlament, u kritika pubblika li l-Ministru **ma għandu l-ebda kontroll fuq dak li qed jiġri taħt is-settur tiegħu stess**.

4. Tkissir tal-prinċipju ta' accountability politika

F'demokrazija parlamentari:

- Il-Ministru għandu jkun responsabbli għal dak li jiġri fil-ministeru jew l-awtorità taħtu
- Jekk iseħħ xi abbuż jew nuqqas, **il-Ministru hu mistennija jirrispondi fil-Parlament**

Ir-riforma toħloq sitwazzjoni fejn:

- Il-Ministru **ma jkunx jista' jintervjeni legalment** fl-operat tal-CVO
- L-awtorità tkun **kompletament separata iżda taħt l-isem tiegħu**
- Il-Ministru jkun **teknikament responsabbli għal xi ħaġa li m'għandux kontroll fuqha**

Konsegwenza: Accountability politika ssir finta. Iċ-ċittadin jaħseb li l-Ministru għandu setgħa, meta fil-verità l-poter ikun f'idejn kummissarju maħtur mingħajr mandat demokratiku.

5. Riskju ta' kunflitti mal-Ministeri l-oħra

Il-CVO jista' jinvestiga jew jillimita:

- Għaqdiet li jaħdmu mal-Ministeru tas-Saħħa, l-Edukazzjoni, il-Familja, is-Solidarjetà, l-Ambjent, eċċ.

- Proġetti interministerjali (eż. fil-qasam tad-diżabilità jew l-ambjent) li jinvolvu għaqdiet

Dan jista' joħloq tensjoni istituzzjonali bejn ministeri differenti, fejn il-CVO jidħol f'qasam li mhux f'idejh — iżda għandu setgħa legali biex imiss l-operat.

Konklużjoni

Ir-riforma se tolqot b'mod reali u serju lill-Ministri billi:

- **Tneħħilhom is-setgħa fuq settur kruċjali**
- **Tistabbilixxi awtorità parallela li ma tirrispondix lilhom**
- **Tpoġġihom f'sitwazzjonijiet ta' riskju politiku, amministrattiv u legali**

Inħeġġu lill-Ministri kollha — speċjalment dawk li jiffurmaw il-kabinett — biex:

- Jeżaminaw bir-reqqa din ir-riforma mhux biss mill-perspettiva volontarja, iżda **mill-perspettiva ta' governanza ministerjali**
- **Jitolbu rieżami legali u politiku sħiħ** biex ma jsirux Ministri b'titlu iżda mingħajr kontroll

10: Kif Ir-Riforma Proposta Se Tolqot lill-Qrati Maltin

1. Tnaqqis tas-setgħa esklussiva tal-Qrati biex jiddeċiedu fuq konflitti legali

Ir-riforma tagħti **setgħat awtonomi lil-Kummissarju** li tippermettilu:

- Jinvestiga
- Joħroġ ordnijiet
- Iwaqqaf għaqdiet jew attività
- Joħloq klassifikazzjoni legali ta' entità (PR-Org jew NP-Org)

u dan kollu mingħajr referenza lill-qorti.

Konsegwenza:
Il-Kummissarju qed jieħu **funzjonijiet li sa llum kienu f'idejn il-Qrati**. B'hekk, l-awtorità ġudizzjarja qed tiġi mdgħajfa u **s-setgħa tiġi mċaqalqa lejn awtorità amministrattiva, mhux ġudizzjarja.**

2. Injorar tal-prinċipju ta' separation of powers

Skont il-prinċipji fundamentali tal-Kostituzzjoni ta' Malta:

- Il-Parlament jagħmel il-liġijiet
- Il-Gvern jimplimentahom
- **Il-Qrati jinterpretaw u jiddeċiedu fuq l-applikazzjoni tagħhom**

Ir-riforma:

- Tgħaqqad **funzjoni ta' investigazzjoni (li hi tal-pulizija), ta' evalwazzjoni (li hi tal-qorti), u ta' infurzar** (li hi tal-gvern) **f'id waħda: tal-Kummissarju tal-CVO**

Dan iwassal għal ksir ta' separation of powers — li hija s-sisien ta' kull sistema demokratika.

3. Ċirkostanzi fejn il-Qorti m'għandhiex ġurisdizzjoni reali

Il-liġi proposta:

- Ma tipprovdix biżżejjed mekkaniżmi ta' appell jew reviżjoni ġudizzjarja kontra d-deċiżjonijiet tal-CVO
- F'ċerti każijiet, **id-deċiżjoni tal-Kummissarju tkun finali**, anke jekk affettwat id-drittijiet ta' individwi jew għaqdiet

Konsegwenza: Il-Qrati jispiċċaw **emarginati mill-proċess legali**, jew jistgħu jaħsbuha darbtejn qabel ma jintervjenu, minħabba kliem vagt fil-liġi li **jagħti "diskrezzjoni assoluta" lill-Kummissarju.**

4. Kompetenza parallela fuq kwistjonijiet ta' drittijiet fundamentali

Il-Qrati għandhom setgħa biex:

- Jiddeċiedu dwar ksur tad-drittijiet fundamentali taħt l-Artikoli 32–45 tal-Kostituzzjoni
- Joffru rimedju lil min ikun imweġġa'

Ir-riforma:

- **Toħloq riskju li każijiet ta' allegat abbuż mill-CVO jiġu trattati barra sistema ġudizzjarja**
- **Ma tinkludix obbligu fuq il-Kummissarju biex jikkonsulta l-qorti** qabel ma jieħu azzjoni li taffettwa drittijiet (bħalma hu d-dritt tal-assoċjazzjoni, espressjoni, u organizzazzjoni)

5. Pressjoni indiretta fuq l-indipendenza tal-ġudikatura

Billi l-CVO jkollu:

- Poter investigattiv, infurzar, u regolazzjoni
- Aċċess għal informazzjoni sensittiva
- Influwenza fuq entitajiet li jistgħu jkollhom kawżi pendenti fil-Qorti

... jista' jkun hemm **interferenza indiretta fuq kif il-partijiet jaġixxu fil-qorti** u saħansitra fuq x'jista' jintqal jew jinkixef fil-proċeduri.

Konklużjoni

Din ir-riforma:

- **Tidħol f'dak li hu kompetenza kostituzzjonali tal-Qrati Maltin**
- **Toħloq sistema alternattiva ta' ġustizzja amministrattiva, mhux ibbażata fuq il-proċess ġudizzjarju**
- **Tnaqqas mill-awtorità tal-ġudikatura li għandha tkun il-"l-aħħar kelma" fuq id-drittijiet tal-bniedem**

Il-Qrati ma jistgħux jaħdmu b'mod effettiv **meta entità amministrattiva tingħata poter li jiddetta, jinvestiga u joħroġ sanzjonijiet bla sorveljanza ġudizzjarja effettiva.**

11: Kif Ir-Riforma Se Tolqot lill-Ombudsmann ta' Malta

1. Toħloq awtorità regolatorja bla kontabilità lejn l-Ombudsmann

L-Ombudsmann:

- Hu **l-ogħla uffiċjal indipendenti għall-amministrazzjoni ġusta u trasparenti**
- Jirċievi ilmenti minn ċittadini kontra awtoritajiet pubbliċi li jaġixxu b'mod żbaljat, inġust jew sproporzjonat

Ir-riforma:

- Ma tinkludix **obbligu fuq il-Kummissarju tal-CVO biex jirrapporta jew jikkollabora mal-Ombudsmann**
- Toħloq **"awtorità regolatorja assoluta"** fuq għaqdiet ċivili li jaġixxi b'discrezzjoni wiesgħa ħafna u mingħajr salvagwardji ċari

Konsegwenza: Jekk ċittadin jew għaqda jħossu li ġew trattati ħażin mill-CVO, **ma jkun hemm l-ebda obbligu legalment ċar li l-ilment għandu jiġi investigat mill-Ombudsmann** jew li d-deċiżjoni tiġi sospiża.

2. Tonqos mir-rispett għall-prinċipju tal-amministrazzjoni tajba

Il-funzjoni tal-Ombudsmann hija li jiżgura li:

- L-istituzzjonijiet jaġixxu b'ġustizzja, bilanċ, u proporzjonalità
- Id-deċiżjonijiet jiġu eżerċitati b'mod raġonevoli, mhux arbitrarju

Ir-riforma toħloq sistema fejn:

- **Kull deċiżjoni jew investigazzjoni mill-CVO tista' ssir mingħajr prova ta' reat**
- Ma jkun hemm **l-ebda kontroll reali** fuq l-eżerċizzju tad-diskrezzjoni tiegħu
- **Ma jeżistix mekkaniżmu obbligatorju ta' accountability amministrattiva lejn l-Ombudsmann**

Dan jagħti **poter eżekuttiv mhux rieqed** f'idejn uffiċċju li jista' jaffettwa ħajjet għaqdiet u ċittadini bla kontroll reali.

3. Jiddgħajjef ir-rwol tal-Ombudsmann bħala difensur tal-libertajiet ċivili

L-Ombudsmann għandu d-dmir li jiddefendi:

- Id-drittijiet ta' ċittadini u entitajiet minn amministrazzjoni żbaljata
- L-eżerċizzju tad-drittijiet fundamentali b'mod ġust u ekwu

Ir-riforma:

- Ma tipprovdi **l-ebda artikolazzjoni ċara ta' proċess ta' lmenti kontra l-CVO**
- Toħloq struttura fejn **ġustizzja amministrattiva ssir interna fl-istess awtorità**
- Tippermetti lil entità mhux ġudizzjarja tieħu azzjonijiet li jaffettwaw **drittijiet protetti mill-Kostituzzjoni**

Konsegwenza: L-Ombudsmann jista' jsib ruħu **impotenti quddiem każijiet ta' abbuż amministrattiv minn awtorità li l-liġi qed tipproteġi minn skrutinju estern.**

4. Preċedent istituzzjonali perikoluż

Din ir-riforma tista' tistabbilixxi:

- Preċedent fejn awtoritajiet pubbliċi jiġu **esklużi minn sorveljanza Ombudsmannika**
- Eżempju li jista' jinfirex għal setturi oħra: awtoritajiet regolatorji oħra jistgħu wkoll jitolbu li **jiġu eżentati mill-Ombudsmann**, f'isem "awtonomija"

Dan imur **kontra l-ispirtu tal-Kostituzzjoni ta' Malta** (Artikolu 64A u s-sezzjonijiet relatati mal-Uffiċċju tal-Ombudsmann) li jirrikonoxxu **l-importanza ta' difiża kontra amministrazzjoni ħażina.**

Konklużjoni

Ir-riforma proposta:

- **Tħassar jew tnaqqas ir-rwol kostituzzjonali tal-Ombudsmann**
- **Tkissir il-mekkaniżmi ta' kontroll amministrattiv indipendenti**
- **Toħloq awtorità waħedha u assoluta fuq is-soċjetà ċivili**, barra mill-istandards internazzjonali ta' governanza u accountability

Inħeġġu lill-Ombudsmann ta' Malta biex:

- **Jintervjeni b'pożizzjoni pubblika fuq din ir-riforma**
- Jitlob **klawsoli legali li jiggarantixxu d-dritt tal-ilment lejn l-uffiċċju tiegħu**
- Jiddikjara li **ebda awtorità pubblika ma għandha tkun barra mis-sorveljanza tal-prinċipji tal-amministrazzjoni tajba**

12: Kif Ir-Riforma Se Tolqot lill-Knisja f'Malta — Kattolika u knejjes Oħra

1. Riskju ta' Kontroll fuq l-Appostolat u l-Attivitajiet Reliġjużi

Il-Knisja (kattolika jew protestanta) torganizza ħafna attivitajiet ta' **karità, għajnuna soċjali, edukazzjoni spiritwali u volontarjat**. Ir-riforma:

- Tikkunsidra **kull att li "jaħdem għall-ġid pubbliku" bħala suġġett għall-awtorizzazzjoni tal-CVO**
- Tista' titlob **reġistrazzjoni u klassifikazzjoni anke ta' gruppi reliġjużi mhux formali**, bħalma huma:
    - Għaqdiet tal-Lajċi
    - Żgħażagħ Kattoliċi
    - Gruppi ta' talb jew Praise & Worship
    - Komunitajiet Kristjani Evanġeliċi jew Pentecostali

Konsegwenza: Il-Knisja titlef l-awtonomija tagħha biex taħdem **b'mod ħieles fis-soċjetà**, u ħafna attivitajiet ta' evanġelizzazzjoni jew għajnuna jistgħu jkunu meqjusa "mhux regolari".

2. Theddida għad-Dritt għall-Ħelsien tar-Reliġjon (Kostituzzjoni: Artikolu 40)

Skont il-Kostituzzjoni ta' Malta:

"Kull persuna għandha d-dritt għall-libertà tal-kuxjenza u l-prattika tar-reliġjon."

Ir-riforma:

- **Tafda diskrezzjoni kbira f'idejn il-Kummissarju biex japprova jew jirrifjuta l-leġittimità ta' għaqdiet**
- Ma tagħmilx distinzjoni bejn **għaqdiet reliġjużi u ċivili** fil-mod kif jiġu trattati amministrattivament
- Ma tipproteġix b'mod ċar id-dritt li **twettaq attivitajiet reliġjużi barra s-sistema reġistrata**

Konsegwenza: Attivitajiet reliġjużi bħal laqgħat f'ħwienet, djar, jew fi spazji pubbliċi jistgħu **jkunu investigati jew limitati**, anke jekk qed isiru b'mod paċifiku u b'rieda tajba.

3. Possibbiltà ta' Klassifikazzjoni ta' Għaqdiet Reliġjużi bħala 'Privati'

Il-Kummissarju jista' jikkategorizza għaqda bħala:

- **"NP-Org" (ta' benefiċċju pubbliku)**
- **"PR-Org" (privata)**

U jista' jagħmel dan anke **mingħajr il-kunsens tal-għaqda**.

Konsegwenza: Għaqdiet reliġjużi jistgħu **jitilfu aċċess għal spazji, fondi jew kollaborazzjoni ma' entitajiet pubbliċi** jekk jiġu kklassifikati bħala "privati", minkejja li jkunu qegħdin jagħtu servizzi b'valur soċjali u spiritwali kbir.

4. Impatt fuq il-Ħidma Soċjali tal-Knisja

Il-Knisja f'Malta tamministra:

- Djar residenzjali
- Servizzi għal tfal, nisa, anzjani, u persuni b'diżabilità
- Għajnuna għall-foqra u l-migranti

Skont ir-riforma:

- Kull entità taħt il-Knisja li twettaq dawn is-servizzi trid tkun **reġistrata mal-CVO u taħt kontroll regolatorju estensiv**
- Il-CVO jista' jintervjeni fl-operat, jistieden dokumenti, jew **jissospendi servizzi mingħajr prova ta' reat**

Konsegwenza: Tnaqqis fl-awtonomija pastorali u soċjali tal-Knisja, u **għeluq potenzjali ta' servizzi sensittivi**, bħalma huma għajnuna lil nisa vittmi ta' vjolenza jew programmi ta' riabilitazzjoni.

5. Preċedent Perikoluż għall-Awtokrazija Kulturali

Il-Knisja hi **pilastru kulturali, morali u storiku** ta' Malta. Meta l-Istat:

- Ipoġġi l-prattika reliġjuża u l-ħidma pastorali **taħt klassifikazzjoni u kontroll amministrattiv**
- Jiddeċiedi min hu "xieraq" li jwettaq karità jew servizz soċjali
- Joħloq regoli li jistgħu **joħolqu ċensura indiretta fuq fehmiet reliġjużi**

... allura qed nidħlu f'**kontroll kulturali moħbi**, mhux biss regolatorju.

Konklużjoni

Ir-riforma:

- **Tpoġġi l-Knisja u l-komunitajiet oħra taħt superviżjoni amministrattiva u politika**
- **Tnaqqas mill-libertà spiritwali u pastorali tagħhom**
- **Tafixxa l-ħidma soċjali u ta' servizz lill-foqra li tagħmel il-Knisja mingħajr kundizzjoni**

Inħeġġu lill-awtoritajiet ekkleżjastiċi, għaqdiet lajċi reliġjużi u movimenti Kristjani kollha sabiex:

- **Jiddikjaraw pubblikament l-oppożizzjoni tagħhom għal din ir-riforma**
- **Jitolbu eżenzjoni minn sistema li ma tirrispettax id-dritt għall-ħidma pastorali u soċjali bla kontroll statali**
- **Jissieltu għad-dritt tagħhom li jaqdu lil Alla u lill-proxxmu mingħajr il-burokrazija u l-biża'**

13: Bl-Oħla Dawl Libbist" ser taffettwa direttament lill-Aġenzija Sapport?

Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" ser taffettwa direttament lill-Aġenzija Sapport f'diversi modi, partikolarment għax hija **organizzazzjoni tas-servizz** (Service Provider) li topera f'qasam ta' **benefiċċju pubbliku** u taħdem b'**fondi pubbliċi**.

1. Klassifikazzjoni ġdida – Service Provider

Skont ir-riforma, Sapport taqa' taħt il-kategorija ta' **"Service Provider"**:

- Organizzazzjonijiet mhux għall-profitt li jipprovdu **servizzi speċjalizzati** lill-komunità.
- Huma mistennija li jkollhom **għadd sinifikanti ta' impjegati**.
- Il-fondi pubbliċi u l-PSP (Public Social Partnerships) ikunu soġġetti għal skrutinju u rapportar speċifiku.

Dan ifisser li Aġenzija Sapport tkun taħt **monitoring regolari** mill-Uffiċċju tal-Kummissarju għas-Settur Volontarju u mhux biss mill-Ministeru responsabbli.

2. Notifikazzjoni Obbligatorja

Ir-riforma tneħħi l-kunċett li r-reġistrazzjoni bħala VO hija privileġġ u tissostitwih bi **notifikazzjoni obbligatorja**:

- Anke entitajiet bħall-Aġenzija Sapport, anke jekk pubbliċi jew semi-pubbliċi, ikollhom jirrapportaw formalment l-operat tagħhom lill-OCVO.

3. Rekwiżiti ta' Rapportar Estensivi

L-Aġenzija Sapport tkun soġġetta għal:

- **Rapporti finanzjarji fil-format GAPSME** flimkien ma' opinjoni ta' awditur (kif fi **Category 3**).
- Obbligu ta' **liċenzji settorjali** mill-entità regolatorja tagħha (eż. SCSA).
- Rapporti annwali dettaljati: attivitajiet, amministraturi, membri, rapporti dwar ġbir ta' fondi jekk applikabbli, eċċ.

4. Skrutinju mill-OCVO anke għall-fondi u konformità

Il-Kummissarju issa se jkollu rwol doppju:

- **Regolatur** tal-operat.
- **Appoġġ għall-konformità**, imma b'ġurisdizzjoni akbar anke fuq entitajiet bħas-Sapport.

5. Differenzazzjoni bejn Benefiċċju Pubbliku u Privat

Sapport jopera għal **benefiċċju pubbliku**. Madankollu, kull **formola ta' esklużjoni** jew **aċċess limitat għal ċerti gruppi** tista' tiġi analizzata u sfidata mill-Kummissarju, skont kif jinterpretaha. Din toħloq **riskju ta' reklassifikazzjoni** jew ta' obbligi ġodda jekk ikun hemm elementi li jistgħu jiġu interpretati bħala "benefiċċju limitat".

6. Impatt fuq l-awtonomija u il-ftehim PSP

Ir-rekwiżiti ġodda jistgħu:

- Jintroduċu **standardizzazzjoni** aktar stretta fil-ftehimiet ta' servizzi soċjali.
- Jikkontribwixxu għal **kontroll ikbar mill-istat fuq entitajiet li tipprovdi servizzi f'isem il-gvern**, bħal Sapport.
- Jinfluwenzaw kif jiġu deċiżi jew estiżi **kuntratti ta' PSP**, fejn id-dokument jgħid li wkoll jista' jkun hemm **fondi privati taħt l-istess obbligi** fil-futur.

7. Perjodu ta' Transizzjoni ta' 12-il xahar

Sapport, bħall-entitajiet l-oħra, ikollha **perjodu ta' sena biex tadatta**, iżda l-isfidi jistgħu jkunu:

- Bżonn ta' aktar **staff legali u amministrattiv** biex ilaħħqu mar-rekwiżiti.
- Potenzjal ta' **telf ta' fondi jew kuntratti** jekk ma tkunx f'konformità mal-ħtiġijiet l-ġodda.

Konklużjoni

Ir-riforma tista' tistabilixxi **aktar trasparenza u standardi** fl-operat tal-Aġenzija Sapport, iżda wkoll timponi fuqha:

- **Ikbar kontroll u rapportar** mill-OCVO,
- **Riskji ta' burokrazija żejda**,
- **Tnaqqis fl-awtonomija**.

Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" ser taffettwa wkoll **il-Kummissjoni għad-Drittijiet tal-Persuni b'Diżabilità (CRPD)** b'mod dirett u indirett f'dawn il-punti ewlenin:

14: Bl-Oħla Dawl Libbist" ser taffettwa direttament lill-CRPD ?

1. Estensjoni tas-setgħa regolatorja tal-OCVO

Skont ir-riforma, l-Uffiċċju tal-Kummissarju għall-Organizzazzjonijiet Volontarji (OCVO) għandu:

- **Jirregola wkoll "Service Providers"** – jiġifieri entitajiet bħal dawk li joffru servizzi lil persuni b'diżabilità, anke jekk dawn qabel kienu taħt skrutinju prinċipal tal-CRPD jew tal-SCSA.
- Jiġi **ċċentralizzat il-proċess ta' verifika u rapportar**, fejn il-VOs (inklużi dawk attivi fid-diżabilità) għandhom jirrapportaw **ewwel lill-OCVO**, li mbagħad jista' jidħol fi komunikazzjoni ma' entitajiet oħra bħall-CRPD.

Impatt fuq il-CRPD:

- Il-CRPD jista' **jitlef parti mir-rwol attiv tiegħu** bħala entità li teżamina l-konformità organizzattiva u tas-servizzi.
- Jista' jseħħ **kunflitt ta' kompetenza**, speċjalment f'każijiet fejn l-OCVO u l-CRPD ma jaqblux fuq il-valutazzjoni ta' VO li taħdem mal-persuni b'diżabilità.

2. Rekwiżit ta' dokumentazzjoni minn entitajiet li jaħdmu ma' tfal u persuni vulnerabbli

L-organizzazzjonijiet li jaħdmu **ma' tfal u persuni vulnerabbli (inklużi b'diżabilità)** se jkollhom jissottomettu dokumenti bħall-**POMA clearance** u **liċenzji** mill-entitajiet rilevanti.

Impatt fuq il-CRPD:

- Il-CRPD se jkun mitlub (jew mistenni) **jiddokumenta u jagħti approvazzjoni/awtorizzazzjoni uffiċjali**, li tiġi mbagħad sottomessa lill-OCVO.

- Dan jista' jwassal għal **żieda fil-piż amministrattiv fuq il-CRPD**, speċjalment jekk il-ħidma tal-Kummissjoni ma tkunx diġà strutturata biex tipprovdi dawn il-formalitajiet fil-format li jrid l-OCVO.

3. Tnaqqis fil-multipliċità ta' regolaturi – "One-Stop-Shop"

L-OCVO se jkun il-**punt uniku ta' reġistrazzjoni, kontroll u rapportar** għal ħafna VOs. Il-MBR (Malta Business Registry) u entitajiet oħra, bħall-CRPD, se jsiru **sekondarji fil-proċess ta' reġistrazzjoni u approvazzjoni**.

Impatt fuq il-CRPD:

- Il-CRPD mhux se jibqa' l-ewwel post ta' referenza għal **VOs li jaħdmu fid-diżabilità**.
- Jista' **jitnaqqas l-influss ta' informazzjoni direttament lill-CRPD**, b'danni għall-ħarsien proattiv tad-drittijiet tal-persuni b'diżabilità.

4. Kategoriji ġodda – Public vs Private Benefit

VOs li jaħdmu ma' persuni b'diżabilità jistgħu jkunu klassifikati bħala:

- **Public Purpose – Public Benefit**, jekk il-membri u s-servizzi tagħhom huma miftuħa u għal kulħadd.
- **Public Purpose – Private Benefit**, jekk il-membri jew servizzi huma limitati jew selettivi.

Impatt fuq il-CRPD:

- Din il-klassifikazzjoni tista' taffettwa kif il-CRPD **jiddefendi jew jintervjeni f'isem ċerti VO**, speċjalment jekk l-OCVO jikkategorizzahom b'mod li ma jaqbilx mal-evalwazzjoni tad-drittijiet li tagħmel il-CRPD.

5. Riskju ta' tnaqqis fil-protezzjoni tad-drittijiet

Il-fatt li l-OCVO qed jingħata **aktar setgħat legali u regolatorji**, bla tisħiħ parallel tal-CRPD, jista' jwassal għal:

- **Domina amministrattiva** fuq dimensjonijiet legali u soċjali relatati mad-drittijiet tal-persuni b'diżabilità.
- Nuqqas ta' **checks and balances** bejn regolazzjoni organizzattiva u drittijiet umani.

Konklużjoni

Ir-riforma tista':

- **Tnaqqas ir-rwol operattiv u ta' verifika tal-CRPD** f'relazzjoni mal-organizzazzjonijiet.
- Tpoġġi **aktar piżijiet fuq il-CRPD** biex tipprovdi dokumenti għal entitajiet oħra.
- Toħloq **kunflitt jew konfużjoni bejn OCVO u CRPD** fejn tidħol l-interpretazzjoni ta' "benefiċċju pubbliku" u "inklużjoni".

15: IR-RIFORMA VS IL-BIBBJA

1. Il-Bibbja tħeġġeġ għas-servizz b'libertà, mhux taħt kontroll statali

"Kull wieħed jagħti skont ma ddeċieda f'qalbu, mhux b'niket jew bilfors, għax Alla jħobb lil min jagħti bil-ferħ."
— (2 Korintin 9:7)

Ir-riforma:

- Tpoġġi pressjoni legali fuq kull forma ta' volontarjat biex jirrapporta, jinnotifika u jkun approvat mill-Istat.
- Ħafna għaqdiet żgħar jistgħu **jitwaqqfu jew jiġu ffrustati**, mhux għax qed jagħmlu ħażin, imma għax ma jlaħħqux mal-burokrazija.

Kontradizzjoni Bibblika:

- L-għoti u s-servizz għandhom jiġu **mill-qalb, b'libertà, mhux bil-biża' u bl-għassa** tal-awtoritajiet.

2. Il-Bibbja tappoġġja l-ispirtu ta' għaqda u mhux esklużjoni jew klassifikazzjoni ta' min jixraqlu servizz

"U kulma tagħmlu, agħmluh minn qalbkom, bħallikieku qed tagħmluh lil Alla, u mhux lill-bnedmin."
— (Kolossin 3:23)

Ir-riforma:

- Tiddistingwi bejn għaqdiet ta' "benefiċċju pubbliku" u oħrajn ta' "benefiċċju privat".
- Jista' jkun li **għaqdiet b'xogħol validu ta' servizz soċjali jiġu eżklużi** minħabba kriterji burokratiċi jew interpretazzjonijiet restrittivi tal-Kummissarju.

Kontradizzjoni Bibblika:

- L-għaqda li sservi lil ħaddieħor m'għandhiex tiġi iġġudikata fuq paġna ta' Excel imma fuq l-**ispirtu tas-servizz u l-intenzjoni tajba**.

3. Il-Bibbja twissi kontra l-għassa u l-kontroll fuq xogħol tajjeb

"Lil xulxin tagħmlu l-ġid... mingħajr ma tgħajru lil xulxin. Min int, int, li tiġġudika l-qaddej ta' ħaddieħor?"
— (Rumani 14:4)

Ir-riforma:

- Tippermetti lill-Kummissarju jagħmel **evalwazzjonijiet u klassifikazzjonijiet** bla appelli ċari jew rimedji reali.
- Tista' **toħloq kultura ta' biża', ġudizzji amministrattivi, u paraliżi morali**.

Kontradizzjoni Bibblika:

- Il-ħidma tajba għandha tiġi apprezzata, mhux mikxufa b'diffidenza u kontrol.

4. Il-Bibbja tirrikonoxxi l-ugwaljanza ta' kulħadd fis-servizz u fl-għaqda

"Ma hemmx Lhudi jew Grieg, lsir jew ħieles... għax ilkoll intom ħaġa waħda fi Kristu."
— (Galatin 3:28)

Ir-riforma:

- Tistabbilixxi **gerarkija artifiċjali** bejn għaqdiet kbar u żgħar, "approvati" u "notifikati", b'livelli differenti ta' drittijiet u fiduċja.

Kontradizzjoni Bibblika:

- L-Ispirtu ta' servizz m'għandux ikollu **klassijiet jew kategoriji** fuq bażi ta' amministrazzjoni jew flus.

5. Il-Bibbja tfakkar li s-setgħa għandha sservi, mhux tikkontrolla

"Min irid ikun il-kbir fostkom, għandu jkun il-qaddej ta' kulħadd."
— (Mark 10:43)

Ir-riforma:

- Toħloq sistema fejn **il-Kummissarju jsir super-awtorità** li tiddeċiedi x'inhu tajjeb jew le f'dak li għandu jkun volontarjat ħieles.

Kontradizzjoni Bibblika:

- Il-mexxej veru hu dak li **jgħin, mhux dak li jgħasses u jikkontrolla**.

Konklużjoni

Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" fi spirtu, ton u struttura:

- **Tmur kontra l-valuri fundamentali tal-Bibbja** dwar libertà, għaqda, servizz, u ġustizzja.
- Tiffavorixxi **approċċ statali, kontrollat, u burokratiku** li jista' **jeqrid l-ispirtu awtentiku tal-għaqdiet ta' fidi, karità u servizz soċjali.**

16: IR-RIFORMA VS IL-QUR'AN – ANALIŻI MORALI U ETIKA ISLAMIKA

1. Il-Qur'an jistieden għal għajnuna ħielsa, mhux imġiegħla mill-awtorità

"Agħmlu l-ġid, għall-imħabba ta' Allah, u tistennewx ħlas jew rikonoxximent."
— [Surah Al-Insan 76:9]

Ir-riforma:

- Tirregola b'mod obbligatorju kull għaqda, saħansitra anke għaqdiet li jaħdmu b'**volontarjat pur u mhux finanzjat**.
- Tinforza **"notifikazzjoni obbligatorja"** anke fuq dawk li jagħmlu il-ġid mingħajr fondi pubbliċi.

Kontradizzjoni Qur'anika:

- L-għajnuna għandha tkun **att ta' qdusija u sinċerità**, mhux taħt regolament statali jew awtorizzazzjoni.

2. Il-Qur'an iwissi kontra t-tmexxija li sservi biex tiddomina

"L-aħjar fostkom huwa min iservi lill-oħrajn bl-aħjar mod."
— [Hadith - Sahih Muslim]

Ir-riforma:

- Toħloq **awtorità ċentralizzata** (OCVO) b'poteri kbar li jiddeċiedu x'inhu "benefiċċju pubbliku" jew "privat".
- Dan jista' jwassal għal **kontroll politiku jew amministrattiv** fuq għaqdiet indipendenti.

Kontradizzjoni mal-etika Iżlamika:

- Il-mexxej għandu **jagħti servizz umli**, mhux jiddeċiedi jew jikklassifika b'mod li jwaqqaf lin-nies milli jgħinu lil xulxin.

3. Il-Qur’an jipproklama l-ugwaljanza u d-dinjità ta’ min jgħin lill-ieħor

“Min jagħti sadaqa, anke b’dak li hu żgħir, jiġi milqugħ mingħand Allah.”
— [Surah Al-Baqarah 2:271]

Ir-riforma:

- Tistabbilixxi rekwiżiti ta’ rapportar u burokratiċi **anke fuq għaqdiet żgħar**, li jista’ jwassal għall-għeluq tagħhom.
- Tpoġġi żvantaġġ fuq dawk li m’għandhomx aċċess għal servizzi legali u amministrattivi.

Kontradizzjoni mal-Qur’an:

- **Kull għajnuna hija prezzjuża** – ma tistax tiġi mkejla b’dokument jew permess.

4. Il-Qur’an iwissi kontra ostakli fuq xogħol tajjeb

“U la żżommux lil min jagħmel il-ġid... għax min jagħmel dan ikun f’midin.”
— [Surah Al-Ma'idah 5:2]

Ir-riforma:

- Tpoġġi ostakli legali fuq reġistrazzjoni, fondi, u rapportar.
- Tista’ tuża klassifikazzjoni biex **eskluda jew tiċħad fondi lil għaqdiet**, anke jekk qed jagħmlu xogħol soċjali ta’ valur.

Kontradizzjoni Qur'anika:

- Tpoġġi **ostakli fuq il-ġid**, li huwa pprojbit.

5. Il-Qur’an iħeġġeġ l-għaqda u mhux il-frammentazzjoni

“U żommu ma’ ħabel Allah ilkoll flimkien u tinqasmux.”
— [Surah Aal-e-Imran 3:103]

Ir-riforma:

- Tikkategorizza l-għaqdiet f'forma li tista' **taqsamhom f'dawk preferuti mill-istat u oħrajn 'mhux approvati'**.
- Dan jista' joħloq **diviżjoni u suspett**, mhux koperazzjoni bejn l-għaqdiet.

Kontradizzjoni mal-Qur'an:

- **Is-solidarjetà hija fundamentali** — mhux frammentazzjoni fuq kriterji burokratiċi.

KONKLUŻJONI

Ir-riforma, kif ippreżentata, **tpoġġi kontroll statali fuq il-ġid volontarju**, billi:

- Tiddomina xogħol spiritwali u morali,
- Tiddistakkah minn prinċipji ta' **ikhlas (sincerità)**,
- Tpoġġi **ostakli fuq kull min irid jagħmel il-ġid b'mod onest, spontanju, u skont il-fidi tiegħu.**

Iva, **hemm riskju serju li r-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" taffettwa b'mod negattiv anke kull kappillan jew grupp parrokkjali** li joffri għajnuna lill-min għandu bżonn, **anke jekk dan isir b'mod volontarju u bla interess ta' profitt**.

17: Għaliex ir-riforma tista' tolqot lill-Kappillani u l-parroċċi?

1. Kull għajnuna volontarja trid "notifikazzjoni obbligatorja"

Ir-riforma tgħid li **kull entità li topera fis-settur mhux għall-profitt trid tinnotifika lill-OCVO** — anke jekk ma tfittxix fondi pubbliċi.

Dan ifisser li:

- Parroċċa jew grupp fil-knisja li jqassam ikel jew jgħin familji fi bżonn **jrid jitla' fuq ir-radar tal-Istat**.
- Il-kappillan jew grupp għandu jidħol f'**proċess burokratiku** li jista' jkun kontra l-ispirtu umli u personali tas-servizz tiegħu.

2. Il-Kummissarju jista' jikkategorizzawhom bħala "private benefit"

Grupp marbut ma' komunità reliġjuża jista' jiġi meqjus bħala li qed jaġixxi **għall-benefiċċju privat** jekk:

- Is-servizzi huma għal persuni speċifiċi fil-parroċċa,
- Ikollhom kriterji partikolari biex jagħtu l-għajnuna (eż. bżonn spiritwali, relazzjoni pastorali).

Jekk jiġri hekk:

- Jistgħu jitilfu **kwalifika għal reġistrazzjoni pubblika**,
- Jew jiġu mġiegħla jirrapportaw b'format aktar iebes.

3. Rapporti annwali u rapporti tal-membri, saħansitra għall-kappillan?

Ir-riforma titlob:

- Rapporti annwali,
- Lista ta' amministraturi u membri,
- Formoli finanzjarji, anke għal fondi li ma jiġux minn gvern.

Dan hu riskjuż għal:

- Kappillani li jagħmlu xogħol fil-kwiet, **mingħajr reġistru ta' min qed jgħin jew għaliex**.
- Gruppijiet ta' qaddisin, leġjun ta' Marija, youth groups, li jagħtu **għajnuna mingħajr struttura legali**.

4. Tisfida għall-libertà pastorali u għal-karità Nisranija

Ir-riforma, jekk ma titmexxiex b'prudenza u proporzjonalità, **tmur kontra l-libertà fundamentali tal-Knisja li taqdi lil min hu fil-bżonn**, kif meħtieġ mill-Vanġelu:

"Konna bil-ġuħ u tajtuni x'tieklu... Dak li tagħmlu mal-iżgħar fost dawn, lili għamiltuhuli."
— Ġesù, Matteo 25:35–40

Kif tista' l-Istat jiddettal lil min, kif u taħt liema formola għanda tgħin il-Knisja?

Konklużjoni

Ir-riforma tista':

- **Tgħaffeġ il-karità reliġjuża u spontanja**,
- **Tfixkel xogħol appostoliku u pastorali**,
- **Tgħawweġ il-fiduċja** bejn l-Istat u komunitajiet ta' fidi li ilhom iservu għal sekli sħaħ,
- U twassal għal **"kriminalizzazzjoni burokratika"** ta' dawk li jgħinu barra minn strutturi approvati mill-gvern.

18: KIF SE TAFFETTWA LIL FSWS?

1. Tqegħid taħt il-kontroll tal-OCVO bħala “Service Provider”

Ir-riforma tgħid b’mod ċar li **kull service provider li jopera fis-settur mhux għall-profitt — anke jekk finanzjat mill-istat — għandu jkun soġġett għal sorveljanza dettaljata mill-OCVO**, inkluż:

- **Notifikazzjoni obbligatorja**,
- **Klassifikazzjoni skont l-interess pubbliku jew privat**,
- **Rapporti finanzjarji annwali fuq skala Category 3 (GAPSME + awditjar)**.

Dan ifisser li FSWS, minkejja li hija fondazzjoni pubblika:

- Trid tirreġistra, tippreżenta rapporti, u tissottometti ruħha **għall-evalwazzjoni formali tal-OCVO**.
- Jista’ jkun hemm **konfużjoni bejn ir-rwol tal-Ministeru u tal-OCVO** bħala superviżuri legali.

2. Obbligi ġodda fuq lis-servizzi appaltati minn FSWS

FSWS tipprovdi servizzi f’kollaborazzjoni ma’ għaqdiet oħra (eż. NGOs, Care Homes, Homeless Shelters, għaqdiet tat-tfal, eċċ.). Il-kuntratti jew sub-appalti tagħha jistgħu jkunu:

- **Sospesi jew investigati** jekk l-għaqda sħieħ tagħha ma tkunx rikonoxxuta formalment mill-OCVO.
- **Sfurzata topera taħt rekwiżiti ġodda** li jgħaddu mill-filtro tal-Kummissarju.

Dan jista’ jwassal għal:

- **Tnaqqis fl-effikaċja** ta’ FSWS fit-twettiq tas-servizz.
- **Riskju ta’ telf ta’ kontinwità** fil-ħarsien ta’ kategoriji vulnerabbli bħat-tfal, nisa vittmi ta’ vjolenza, u persuni b’problemi ta’ saħħa mentali.

3. Duplicazzjoni regolatorja bejn OCVO u entitajiet pubbliċi oħra

Bħala fondazzjoni pubblika, FSWS diġà:

- Taħdem taħt il-Ministeru għall-Politika Soċjali,
- Hija soġġetta għall-awditjar pubbliku, internal audit, u proċessi tal-MFIN u NAO,
- Hija rregolata wkoll mid-direttivi tal-Finanzji Pubbli u Ligi dwar l-Amministrazzjoni Pubblika.

L-obbligu li tirrapporta ukoll lill-OCVO jista':

- Joħloq **tħarbit regolatorju mhux neċessarju**,
- **Jxeken l-awtonomija u l-kontroll strategiku tagħha**,
- Jippermetti lill-OCVO jidħol f'affarijiet ta' governanza li mhumiex il-funzjoni tiegħu.

4. Riskju ta' tensjoni mal-għaqdiet msieħba

FSWS taħdem ma' numru ta' għaqdiet mhux governattivi li issa se jkunu:

- Suġġetti għal **kontroll u klassifikazzjoni** mill-OCVO,
- Potenzjalment maħsubin bħala **ta' benefiċċju privat** u għalhekk **esklużi minn ċertu ftehimiet**.

Jekk OCVO jikkastiga jew jiddiskredita lil xi NGO msieħba, FSWS:

- Ikollha **terġa' tinnegozja jew tikkanċella servizzi**, li jwasslu għal **telf ta' fiduċja jew kontinwità**,
- Tkun mitlufa f'sitwazzjoni fejn **l-OCVO jinfluwenza deċiżjonijiet amministrattivi u ta' xiri tas-servizz.**

IMPLIKAZZJONIJIET STRATEĠIĊI U LEGALI

Il-FSWS tista' tinżamm "ostaġ" minn proċess li:

- **Mhux intiż għal entitajiet pubbliċi bħal tagħha**,

- Ipoġġiha taħt il-ġurisdizzjoni ta' korp mhux elett u potenzjalment politizzat.

Ir-riforma tfisser li:

- **L-Istat qed jirregola l-Istat**, f'ċirku amministrattiv li hu **ineffettiv u perikoluż**,
- L-**autonomija funzjonali ta' FSWS** tista' tiġi mnaqqsa jekk ma jkunx hemm klawsoli ta' eċċezzjoni jew distinzjoni legali.

KONKLUŻJONI

Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist", jekk ma tiġix emendata, tista':

- **Tpoġġi lil FSWS taħt kontroll bla bżonn tal-OCVO**,
- **Tfixkel il-kollaborazzjoni bejn is-settur pubbliku u dak tal-NGOs**,
- **Tnaqqas l-effiċjenza ta' servizzi soċjali kruċjali**,
- U toħloq **konfużjoni legali dwar min għandu l-awtorità finali fuq entità pubblika** bħal FSWS.

19: Il-Kunflitt bejn il-Prinċipji Soċjalisti u r-Riforma Volontarja "Bl-Oħla Dawl Libbist"

I. Introduzzjoni Dan id-dokument janalizza r-riforma tal-Gvern Malti dwar is-settur volontarju, imsejħa "Bl-Oħla Dawl Libbist", f'dawl tal-prinċipji fundamentali tas-soċjaliżmu. Minkejja li l-Gvern jiddikjara li qed jipproteġi s-settur tal-volontarjat u l-ġid pubbliku, l-analiżi juri li diversi elementi ta' din ir-riforma **jmorru kontra l-valuri u l-ispirtu soċjalistī**, li jpoġġu l-poplu u l-komunità f'kontroll dirett fuq il-produzzjoni tal-ġid u l-għajnuna soċjali.

II. Kunflitti Ewlenin bejn is-Soċjaliżmu u r-Riforma

1. ***Kontroll Statali vs Parteċipazzjoni tal-*Komunità:** **Soċjaliżmu** jemmen li l-komunità għandha torganizza ruħha biex tipprovdi s-servizzi meħtieġa, mhux li dawn jiġu **ikkontrollati minn entità ċentrali**. Ir-riforma tagħti setgħat eċċessivi lill-OCVO biex japprova, jikkategorizza u jissorvelja kull organizzazzjoni, inkluż dawk li huma mill-poplu għall-poplu.
2. ***Klassifikazzjoni u Esklużjoni*** Ir-riforma taqsam il-għaqdiet f'"benefiċċu pubbliku" u "privat" fuq bażi ta' strutturi jew klassijiet. Dan joħloq l-aċċess għall-fondi jew il-leġittimità skont regoli burokratiċi. Soċjaliżmu jafferma li **kull servizz skont il-bżonn għandu jiġi rikonoxxut**, mhux skont il-forma legali.
3. ***Burokrazija kontra Servizz Dirett*** Ir-riforma tintroduċi struttura estensiva ta' rapportar, liċenzji, notifikazzjonijiet u approvazzjonijiet, li jaffettwaw anke għaqdiet żgħar u volontarji. Soċjaliżmu jippreferi **parteċipazzjoni diretta u efficjenti** bla xkiel burokratiku li jwaqqaf lill-komunitajiet milli jorganizzaw ruħhom.
4. ***Strutturi Hziena:*** L-OCVO, kif proposta fir-riforma, issir super-awtorità mhux eletta b'setgħa regolatorja u klassifikatorja fuq il-poplu. Soċjaliżmu jemmen li **kull setgħa għandha tkun f'idejn il-ġemgħa** u b'kontabilità demokratika diretta.
5. ***Frammentazzjoni minflok Solidarjetà*** Ir-riforma, b'diversi kategoriji u rekwiżiti differenti, tpoġġi s-settur f'struttura ta' kompetizzjoni u privileġġ, mhux f'sistema ta' solidarjetà u koperazzjoni.

III. Tabella ta' Kuntrast

Prinċipju Soċjalista	**Ir-Riforma Volontarja**
Parteċipazzjoni mill-komunità	Kontroll amministrattiv ċentrali (OCVO)
Servizz skont il-bżonn	Servizz skont klassifikazzjoni legali
Tnaqqis tal-burokrazija	Żieda ta' notifikazzjonijiet u rapporti
Koperazzjoni u solidarjetà	Klassifikazzjoni u kompetizzjoni
Kontroll popolari fuq il-ġid komuni	Monopolju ta' approvazzjoni statali

IV. Konklużjoni

Għalkemm ir-riforma tista' tinstema' bħala mod biex tiġbor id-dixxiplina u l-fiduċja fis-settur volontarju, fil-verità **tpoġġi l-mexxejja u l-amministraturi statali f'kontroll sħih fuq is-soċjetà ċivili**, u tnaqqas is-setgħa u l-vuċi tal-komunitajiet stess. Din hi **kontradizzjoni manifesta mal-valuri tas-soċjaliżmu**, li jpoġġu l-poplu fiċ-ċentru, mhux il-poter amministrattiv.

V. Rakkomandazzjoni Nirrakkomandaw li kull riforma tal-volontarjat f'Malta:

- Tkun ibbażata fuq **parteċipazzjoni popolari**, mhux kontroll min fuq.
- Tinkludi **mekkaniżmi demokratiku ta' accountabilita** tal-Kummissarju.
- Tifforma **kunsilli komunitarji** biex jiddeċiedu registrazzjoni u fondi, minflok htief tah l-idejn ta regolatorji.
- Tirrispetta l-awtonomija ta' kull grupp li jaqdi lill-ohrajn mingħajr ghazla ta' qligħ.

B'hekk biss inkunu qegħdin nibnu sistema volontarja li huma tassew mal-prinċipji tas-soċjaliżmu – ugwaljanza, solidarjetà, u ġustizzja soċjali.

20: Il-Kunflitt bejn ir-Riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" u l-Prinċipji ta' Demokrazija Parteċipattiva

I. Introduzzjoni Il-prinċipji demokratiċi jpoġġu l-poplu fiċ-ċentru tal-governanza: parteċipazzjoni, pluralità, trasparenza u kontroll fuq il-poter. Dan id-dokument janalizza kif ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" tista' tiġi interpretata **bħala theddida għall-valuri demokratiċi**, speċjalment f'stat li jiddikjara li jmexxi skont l-istandards ta' partit demokratiku u modern.

II. Punti Kritiċi kontra l-Prinċipji Demokratiċi

1. ***Konċentrazzjoni tal-poter*** Il-Kummissarju għall-VOs jingħata setgħat eċċessivi biex japprova, jirreġistra, jikkategorizza u jissorvelja kull organizzazzjoni mhux għall-profitt. F'demokrazija matura, tali setgħat ikunu **imferrxa jew suġġetti għal rieġami parlamentari u pubbliku**.
2. ***Nuqqas ta' accountability demokratiċi*** L-OCVO huwa awtorità mhux eletta u l-proċess ta' kif jittiehdu d-deċiżjonijiet dwar VO jista' jsir **mingħajr trasparenza, konsultazzjoni pubblika effettiva jew rimedju adegwati**.
3. ***Limitazzjoni fuq il-libertà ta' assoċazzjoni*** Il-mandat obbligatorju li kull grupp ta' voluntiera jew organizzazzjoni mingħajr qligħ irid "jinnotifika" jew jiġi rikonoxxut jista' jintrabat ma' **rekwiżiti skorretti ta' liċenzjar**, li fi prattika jista' jkun ekwivalenti għal ghaqda fuq id-dritt fundamentali ta' assoċazzjoni.
4. ***Distinzjonijiet diskriminatorji*** L-użu tal-kategoriji ta' "benefiċċju pubbliku" u "privat" jista' jintuża biex **jiġġustifika l-esklużjoni ta' għaqdiet mhux allinjati ma' politika pubblika**, u Għalhekk tikkawża diskriminazzjoni kontra komunitajiet jew movimenti mhux favuriti.
5. ***Reġistrazzjoni kontra l-pluralità*** F'demokrazija, il-pluralità ta' vuċi, forma u espressjoni għandha tkun protetta. Ir-riforma, billi tistabbilixxi **kontroll uniformi u monopolistiku fuq organizzazzjonijiet ġodda u eżistenti**, tista' timmina d-diversità demokratika.

III. Impatt fuq l-Istituzzjonijiet Demokratiċi

- Il-Parlament u l-poplu jitnaqqsilhom il-kapaċità li jissorveljaw dan is-settur.
- L-awtoritajiet pubbliċi (eż. CRPD, SCSA, FSWS) jispiċaw subordinati għal setgħa ġdida mhux kontestata.
- Il-libertà ta' espressjoni organizzata tista' tiddependi fuq l-approvazzjoni minn entità wahda.

IV. Eżempji ta' Kundanni Internazzjonali Simili

- F'ġurisdizzjonijiet fejn il-gvern jintroduċi r-reġistrazzjoni obbligatorja ta' NGOs, il-Kunsill tal-Ewropa u l-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem ikkundannaw dan bħala **ksur tal-Artikolu 11 tal-ECHR** (libertà ta' assoċazzjoni).

V. ***Konklużjoni*** Ir-riforma, minkejja l-pre riforma, minkejja l-pre\ezzentazzjoni pubblika tagħha bħala mod ta' titjib, fil-fond tagħha **tpoġġi s-settur tas-soċjetà ċivili f'pożizzjoni vulnerabbli għall-kontroll statali**, tnaqqas il-libertajiet u tnaqqas is-saħħa demokratika tal-istat.

VI. *Rakkomandazzjonijiet*

1. **Rieġami mill-Parlament bil-parteċipazzjoni pubblika estensiva.**
2. **Limiti legali ċari fuq is-setgħat tal-OCVO, inkluż mekkanizmi ta' appell indipendenti.**
3. **Sistema ta' reġistrazzjoni fakultattiva mhux imposta fuq gruppi mhux finanzjati mill-istat.**
4. **Garanziji ġuridiċi dwar ir-rispett tal-libertà ta' assoċazzjoni u l-pluralità.**

Dan kollu sabiex Malta tibqa' stat li tassew jimxi fuq **valuri demokratiċi u parteċipattivi**, mhux fuq kontroll burokratiku tal-vuċi indipendenti.

21: Ir-Riforma 'Bl-Oħla Dawl Libbist' u l-Kunflitt mal-Prinċipji Soċjali u Popolari tal-Partit Laburista

I. Introduzzjoni Il-Partit Laburista (PL) f'Malta ilu jiddikjara b'mod kostanti li hu partitt ta' politika soċjali, pro-poplu, u ta' parteċipazzjoni attiva mill-bzonnijiet u l-komunitajiet lokali. Il-messaġġ: il-gvern għandu jisma', jappoġġa, u jiffaċilita l-inizjattiva ċivili. Din ir-riforma, madankollu, **tidher li tmur kontra bosta mill-valuri storici u prattici tal-PL**, u tidher aktar bħala inizjattiva amministrattiva kontra il-poplu milli mahruġa minnu.

II. Prinċipji Fundamentali Laburisti u l-Kuntrasti mar-Riforma

1. ***Il-poplu l-ewwel:*** **'Għall-bniedem mhux il-burokrazija'** Il-PL storikament dejjem enfasizzat -tnehhija tal-ostakli burokratiċi u l-access faċli għall-appoġġ. Ir-riforma timponi:
    - Obbligi ta' notifikazzjoni fuq kull grupp,
    - Rapporti dettaljati anke f'organizzazzjonijiet żgħar mingħajr fondi.
2. ***Appoġġ lill-komunitajiet fuq bażi ta' fiduċja*** Il-PL promwova l-fiduċja fl-inizjattivi ċivili u l-involviment tal-komunitajiet. Ir-riforma, minflok:
    - Taddi il-messaġġ li l-għaqdiet iridu 'jiġu approvati', u
    - Tintroduċi klima ta' sorveljanza minflok ftuh u kollaborazzjoni.
3. ***Inklużjoni: 'Għal kulħadd bla distinzjoni'*** Kategoriji bħal 'benefiċċju pubbliku' u 'privat' se jintużu biex:
    - Jeskludu għaqdiet għax ma jkunux miftuħin għal kulħadd,
    - Jew għax jagħtu s-servizzi lil membri partikolari (eż. gruppi reliġjużi, kulturali, jew qrib komunità).
4. ***Ekonomija Soċjali b'karattru popolari*** Il-Partit Laburista dejjem saħħaħ is-settur mhux governattiv, speċjalment fejn dawn jagħtu servizzi bħala parti mill-ekonomija soċjali. Ir-riforma:
    - Tpoġġi kontroll qawwi fuq servizzi appaltati (PSP),
    - Tipperikola kollaborazzjonijiet stabbiliti ma' NGOs u gruppi komunitarji.
5. ***Il-gvern bħala alleat, mhux gwardjan*** Laburist veru jemmen li l-istat hu hemm biex **jiffaċilita, mhux jissospetta jew jiddomina** lin-nies li qed joffru servizz. Ir-riforma tagħmel oppost:
    - Id-deċizjonijiet prinċipali jittieħdu minn awtorità waħda (OCVO),
    - Bla mekkaniżmi demokratiċi ta' reġim oggettiv.

III. Konklużjoni

Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist", kif inhi, tidher aktar:

- Bħala inizjattiva ta' **kontroll u ġerarkija amministrattiva**,
- U mhux bħala strumenti ta' **empowerment tal-komunitajiet**, kif dejjem kien l-aspett Laburista.

IV. Rakkomandazzjonijiet

1. **Tigdied mill-qalb tal-valuri Laburisti**:
   - L-istat għandu joffri servizz ta' appoġġ mhux ta' awtorizzazzjoni.
2. **Tnehhija ta' piżijiet mhux proporzjonati fuq għaqdiet żgħar**.
3. **Tigdid ta' parteċipazzjoni orizzontali u komunitarja** fil-konsultazzjoni u l-governanza tas-settur.
4. **Tqegħid tal-OCVO f'kontest ta' servizz, mhux kontroll.**

Hekk biss il-PL jista' jġid b'onestà li r-riforma hi tassew **"għall-poplu, mill-poplu u mal-poplu".**

22: Ir-Riforma 'Bl-Oħla Dawl Libbist' u l-Kunflitt mal-Prinċipji tal-Partit Nazzjonalista (PN)

I. Introduzzjoni Il-Partit Nazzjonalista ilu jiddikjara lilu nnifsu bħala difensur tal-libertà, il-pluralità, u l-awtonomija tas-soċjetà ċivili. Il-PN jemmen fil-prinċipju ta' stat limitat, li jiffaċilita u mhux jiddomina l-inizjattivi tal-poplu. Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" tmur kontra dawn il-valuri, billi ġabet forma ta' **ġestjoni amministrattiva ġerarkika fuq is-settur mhux governattiv**, f'mod li jista' jsir abbużiv, politizzat, jew diskriminatorju.

II. Prinċipji tan-Nazzjonalisti u l-Kunflitt mar-Riforma

1. **Libertà ta' assoċazzjoni** Il-PN jemmen li l-individwi għandhom jorganizzaw ruħhom f'mod liberu. Ir-riforma timponi:
   - Obbligu ta' notifikazzjoni obbligatorja,
   - Potenzjal ta' rifjut jew kontroll fuq min jista' jopera f'isem il-poplu.
2. ***Soċjetà ċivili b'awtonomija*** Għaqdiet, voluntiera u fondazzjonijiet m'għandhomx ikunu suġġetti għal klassifikazzjoni jew approvazzjoni minn awtorità ċentrali. Ir-riforma:
   - Tagħti setgħa lill-OCVO biex jiddeċidi min hu "benefiċċju pubbliku" jew le,
   - Tpoġġi piżijiet żejda fuq għaqdiet żgħar jew indipendenti.
3. ***Pluralità u diversità ta' vuċi*** Il-PN japprezza l-importanza ta' diversi vuċijiet fil-pajjiż. Ir-riforma:
   - Theggeġ klima fejn **għaqdiet mhux konformi mal-ideoloġija statali** jkunu f'riskju li jiġu esklużi.
4. ***Kontroll fuq il-poter amministrattiv*** Il-PN dejjem tkellem fuq ġustizzja amministrattiva u trasparenza. Ir-riforma theggeġ:
   - Poter mhux limitat lill-Kummissarju,
   - Mingħajr rimedju legali effettiv jew superviżjoni parlamentari vera.
5. ***Il-gvern bħala servitur, mhux regolatur dominanti*** Il-PN jemmen li l-gvern hu hemm biex **jopogga s-servizzi bħala alleat tal-poplu**, mhux biex japprova l-attivitajiet tiegħu.

III. Konsegwenzi politiċi u istituzzjonali

- Diminuzzjoni tal-fiduċja bejn is-soċjetà ċivili u l-istat.
- Tnaqqis fil-kapaċità tal-għaqdiet li jkunu kritiċi jew konservattivi.

- Potenzjal ta' **użu abbużiv tal-liġi biex jinnewtralizzaw linja politika alternattiva** fil-qasam volontarju.

IV. Rakkomandazzjonijiet ta' linja Nazzjonalista

1. **Sistema ta' reġistrazzjoni volontarja, mhux obbligatorja.**
2. **Setgħat tal-Kummissarju limitati b'kontroll parlamentari.**
3. **Libertà ta' assoċazzjoni garantita bla approvazzjoni burokratika.**
4. **Indipendenza sħiha tal-għaqdiet kontra interferenza politika.**
5. **Sistema ta' appell ġudizzjarju fuq deċiżji li jaffettwaw il-libertà ċivili.**

V. Konklużjoni Ir-riforma, kif inhi, tmur kontra l-prinċipji fundamentali ta' stat demokratiku, pluralistiku u limitat. Bħala partit li jemmen fl-istituzzjonijiet u fil-libertà, il-PN għandu **jopponi riforma li tipperikola l-vuċi indipendenti, il-pluralità u l-awtonomija tas-soċjetà ċivili.**

23: Ir-Riforma 'Bl-Oħla Dawl Libbist' u l-Kunflitt mal-Politika u l-Wirt ta' Dom Mintoff

I. Introduzzjoni Dom Mintoff huwa figura storika li sawwar lil Malta moderna, b'politika bbażata fuq **liberazzjoni nazzjonali, appoġġ lin nies, u kontroll fuq is-setgħa biex isservi lill-poplu**. Kien il-mexxej li b'mod radikali nieda stat soċjali li għen lill-komunitajiet isiru awtosuffiċjenti. Din ir-riforma, madankollu, tidher li **twarrab dak l-ispirtu ta' fiduċja fil-poplu**, u tmexxi lejn **mod ta' kontroll burokratiku li hu fl-oppost tal-prattika Mintoffjana.**

II. Kuntrasti Ewlenin bejn ir-Riforma u l-Mintoffjaniżmu

1. ***Dom Mintoff bena strutturi minn isfel ghal fuq →*** Ir-riforma tibni kontroll minn fuq 'l isfel, billi teqred l-inizjattiva spontanja u tistenna approvazzjoni minn korp ċentrali.
2. ***Mintoff ried li l-poplu jiehu l-poter f'idejh*** → Ir-riforma theggeg dan il-poter lill-Kummissarju (CVO): dan jiddeċidi min hu leġittimu, x'inhu benefiċċju pubbliku, u x'jista' jsir dejjem taht il-kontrol tieghu.
3. ***Mintoff faċilita l-azzjonijiet soċjali, mhux spezzjonahom*** → Ir-riforma titlob rapporti estensivi, kontrolli, klassifikazzjonijiet u formoli fuq kull livell.
4. ***Il-politika Mintoffjana kienet populista fid-direzzjoni tal-ġid*** → Din ir-riforma hi amministrattiva u teknokratika fid-direzzjoni tal-kontroll.
5. ***Mintoff kien jaghti l-awtonomija tal-komunitajiet u l-Knisja meta jservu lill-bniedem*** → Ir-riforma tista' taffettwa parroċċi, gruppi reliġjużi, u attivitajiet ta' solidarjetà jekk ma jkunux "approvati" jew "rreġistrati".

III. Kontra l-Ispirtu ta' Riforma Popolari ***Dom Mintoff kien jemmen li l-vera bidla ssir meta:***

- **Il-poplu jingħata l-għodod, mhux il-kundizzjonijiet.**
- **Is-servizz jiġi min-nies lejn nies, mhux minn sistema lejn is-sistema.**
- **In-nies ikunu ċ-ċentru mhux id-destinatarji biss.**

Ir-riforma tmur bil-maqlub ta' dan kollu:

- Teqred inizjattivi bħala "irregolari" jekk ma jkollhomx approvazzjoni formali.

- Theggeg klassifikazzjoni u distinzjoni bejn "approvati u mhux", mhux bejn min hu fil-tbatija u min jistħoqqlu l-għajnuna.

IV. Konklużjoni Jekk Dom Mintoff kellu l-viżjoni ta' stat soċjali bbażat fuq poplu organiżżat u f'dat bih innifsu, ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist":

- Tmur kontra l-filosofija tiegħu,
- Tpoġġi l-fiduċja kollha f'uffiċjal u mhux fil-komunità,
- Tiskredita l-ispirtu ta' solidarjetà ġenwina li Mintoff tant kien iġġib b'safa.

V. Rakkomandazzjoni Skont il-Linja Mintoffjana

- Ir-riforma vera trid tkun **servizz ta' għajnuna u ftuh**, mhux ta' reġistrazzjoni u klassifikazzjoni.
- Il-komunitajiet għandhom jingħataw fiduċja u appoġġ, mhux ostakli legali.
- L-istat għandu jkun il-garanti tal-libertà tas-servizz mhux is-sid tal-permess biex dan isir.

B'hekk biss Malta tista' terġa tkun fuq in-naha tan-nies, kif kien jiddikjara u jimxi fuqu Dom Mintoff.

24: Ir-Riforma 'Bl-Oħla Dawl Libbist' u l-Kunflitt mal-Prinċipji ta' Governanza Demokratika ta' Eddie Fenech Adami

I. Introduzzjoni Eddie Fenech Adami, bħala Prim Ministru u President ta' Malta, kien il-figura li mexxa lil Malta lejn ir-repubblika demokratika moderna u l-Unjoni Ewropea. Il-politika tiegħu kienet mibnija fuq **il-libertà ta' assoċazzjoni, l-istat tad-dritt, u governanza trasparenti u proporzjonata**. Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" tidher li **tmur kontra dawn il-valuri** u tohloq tendenza ta' kontroll eċċessiv fuq is-soċjetà ċivili li kienet bħal simbolu tal-libertà f'żmien tiegħu.

II. Kuntrasti bejn ir-Riforma u l-Wirt ta' Eddie Fenech Adami

1. ***Libertà ta' assoċazzjoni kontra kontroll amministrattiv*** Fenech Adami kien difensur ta' NGOs u moviment ċivili mhux illimitat mill-istat. Ir-riforma timponi:
   - Notifikazzjoni obbligatorja fuq kull għaqda,
   - Klassifikazzjoni uffiċjali li tista' teskludi jew tikkastiga attivitajiet mhux approvati.
2. ***Proporzjonalità kontra piżijiet burokratiċi*** Hu dejjem insista li l-istat ma jistax ipoġġi ostakli ġejjin fuq attivitajiet ċivili żgħar. Ir-riforma:
   - Tpoġġi piżijiet sproporzjonati fuq għaqdiet volontarji u mhux finanzjati,
   - Tissottovaluta l-importanza tal-libertà fuq il-kontroll.
3. ***Pluralità u drittijiet fundamentali kontra klassifikazzjoni awtokrattika*** Fenech Adami mexxa l-bidla kostituzzjonali li rrinforza l-Karta tad-Drittijiet Fundamentali. Ir-riforma:
   - Tikklassifika għaqdiet skont il-percezzjoni tal-OCVO,
   - Teqred il-prinċipju tal-libertà ugwali għall-espressjoni organizzata.
4. **Governanza trasparenti kontra monopolju regolatorju** Taħt il-viżjoni ta' Eddie, l-istituzzjonijiet kienu miftuħin u kontestabbli. Ir-riforma:
   - Tiddomina l-qasam ċivili permezz ta' entità waħda mhux eletta (OCVO),
   - Ma tipprovdix mekkaniżmi demokratiċi b'saħħa ta' rieġami u appell.

III. Konklużjoni Ir-riforma "Bl-Oħla Dawl Libbist" hija kuntrast qawwi għall-politika li Eddie Fenech Adami promwova: Malta miftuħa, demokratika, u li thares lill-individwu u l-komunità qabel il-kontroll statali. Min jemmen fil-valuri li għalih

Eddie kien simbolu, għandu **jopponi din ir-riforma f'forma attwali tagħha**, u jitlob:

IV. Rakkomandazzjonijiet Ispirati mill-Prinċipji ta' Eddie Fenech Adami

1. **Sistema ta' reġistrazzjoni volontarja u mhux imposta.**
2. **Limitu proporzjonat fuq rapportar skont id-daqs u d-dmirijiet tal-għaqda.**
3. **Karta ta' drittijiet tal-għaqdiet ċivili li tiggarantixxi ugwaljanza u pluralità.**
4. **Kontroll fuq l-OCVO permezz ta' superviżjoni parlamentari u ġudizzjarja.**

Bħal ma kien jgħid Eddie: *"Is-setgħa trid tkun bħas-sieq: fuq l-art, u mhux fuq ras in-nies."*

25: Ir-Riforma VS Papa Franġisku" – Tqabbila Kritika bil-Kliem tal-Papa

1. Il-Libertà fil-Volontarjat u s-Soċjetà Ċivili

Ir-riforma Maltija tiddikjara li **kull organizzazzjoni Not-for-Profit għandha tkun taħt notifika obbligatorja u taħt sorveljanza regolatorja permanenti mill-OCVO** (pg. 13). Dan ifisser li **m'hemmx aktar spazju għal gruppi żgħar jew spontanjament organizzati li jagħtu servizz mingħajr ma jidħlu f'reġistru statali**.

❝Papa Franġisku jgħid:

"Il-volontarjat huwa waħda mill-espressjonijiet l-aktar nobbli tas-solidarjetà tal-bniedem. U għandu jkun **ħieles, mhux ikkontrollat jew istituzzjonalizzat żżejjed**."
— *Diskors lill-Volontiera, Assisi, 4 Ottubru 2013*

"L-għajnuna vera tingħata b'mod **diskret, umli u bla interess personali**. Mhux kollox għandu jgħaddi minn regolamenti formali."
— *Evangelii Gaudium, §199*

2. Il-Kontroll Burokratiku u d-Dimensjoni Profetika

Ir-riforma tuża frażijiet bħal **"enrolment is a privilege, not a right"** u tiddikjara li **kull organizzazzjoni trid tkun taħt "regulatory radar"** (pg. 13). Dan iqajjem tħassib dwar **il-libertà ta' kritika lejn l-istat u l-ħolqien ta' kultura ta' konformità obbligatorja**.

❝Papa Franġisku:

"Il-karità mhux biss tagħti ikel imma wkoll **tiftaħ ħalqha għall-verità, anke meta tagħfas fuq strutturi ta' dnub u nuqqas ta' ġustizzja.**"
— *Laudato Si', §158*

"Il-volontarjat mhux biss għandu joffri servizz iżda jkun **vuċi għall-foqra u għad-dgħajfa, anke kontra l-istat meta jkun meħtieġ.**"
— *Diskors lill-Caritas Europa, 2021*

3. Il-Pluraliżmu u l-Kreattività fl-Ispirtu

Ir-riforma tipprova **tikkategorizza kull entità skont forma legali u funzjoni** (PR-Org, NP-Org, Service Provider, Faith-Based eċċ.) (pg. 10–12), u tistabbilixxi **strutturi uniformi** ta' rendikont u rapportar. Dan jista' joqtol **l-ispontaneità, il-kreattività, u l-karizma individwali** li l-Papa jħeġġeġ.

❝ Papa Franġisku:

"Irridu nagħtu spazju lill-Ispirtu s-Santu biex jaħdem, u dan ifisser **ma nippruvawx nagħmlu l-ġid kollu jgħaddi minn filtri burokratiċi jew strateġiji tan-negozju.**"
— *Evangelii Gaudium, §280*

"L-Ispirtu s-Santu jiċċaqlaq fil-pluraliżmu... **kull karizma hija don uniku.** L-istat irid jirrikonoxxi, mhux jgħaffeġ."
— *Omelija għal Jum il-Volontarjat, 5 Diċembru 2022*

4. Il-Qadi lill-Emarġinati Bla Interessi

Ir-riforma tpoġġi **enfasi fuq il-kapaċità finanzjarja u fuq rapportar formali** anke għal organizzazzjonijiet foqra jew żgħar. Skont il-Papa, dan hu kontra **l-ħidma mqanqla li ssir minn ħafna persuni umli, mingħajr strutturi u ħafna drabi barra kull regolament**.

❝ Papa Franġisku:

"Il-volontarjat veru ħafna drabi jgħaddi **bla ma jidher, bla publicita, bla forma legali... imma b'qalb kbira.**"
— *Angelus, 5 Diċembru 2021*

"Meta l-għajnuna ssir kummerċ jew forma ta' kontroll, **titlef ir-ruħ tagħha.**"
— *Fratelli Tutti, §165*

Konklużjoni Finali

Ir-riforma “Bl-Oħla Dawl Libbist” hija strutturalment f’kunflitt ma’ diversi valuri Kristjani li Papa Franġisku jgħodd bħala fundamentali għas-soċjetà ċivili vera u ħielsa.

- Hija tipperikola l-**pluraliżmu karizmatiku**.
- Tgħatti b’velu ta’ “modernizzazzjoni” **kultura ta’ kontroll u privileġġ**.
- Tnaqqas il-libertà **għall-għaqdiet umli u profetiċi**.
- Tixbah **aktar lil teknokrażija milli lill-ispirtu komunitarju**.

26: Il Ministru Hon Julia Farrugia: (Bejn Kliem u Fatti, hemm bahar jikkumbatti)

1. X'qalet il-Ministru Julia Farrugia?

Fil-messaġġ uffiċjali tagħha fid-dokument *"Bl-Oħla Dawl Libbist"*, il-Ministru kitbet:

"Il-Gvern jemmen li l-volontarjat għandu rwol importanti soċjo-ekonomiku f'pajjiżna... il-bżonn li jinbidel il-mod kif huwa rregolat... biex ikun jista' jkompli jaħdem fil-qasam tiegħu."
— *Julia Farrugia Portelli, Public Consultation Document, p. 2*

Hija tisħaq ukoll fuq:

- **Diversità** fis-settur volontarju
- **Qafas legali aktar modern**
- **Appoġġ għall-organizzazzjonijiet**
- **Riforma bbażata fuq diskussjonijiet u konsultazzjonijiet**

Fil-qosor, il-Ministru tippreżenta r-riforma bħala proċess ta' appoġġ, sempliċità u inklużjoni.

2. X'tagħmel verament ir-Riforma?

Meta nqabblu dak li tgħid il-Ministru ma' dak li **tirregola t-test attwali tar-riforma**, naraw **kunflitti evidenti**.

A. Minn "appoġġ" għal "kontroll":

Il-Ministru titkellem fuq appoġġ u inċentiv għall-għaqdiet.
Imma r-riforma tagħmilha obbligatorja għal kull organizzazzjoni li ma tagħmilx profitt biex tkun "notifikata" u rreġistrata.

❝ Framment mir-riforma:

"Il-notifika hija regolatorja u obbligatorja għal kull organizzazzjoni Not-for-Profit."
— *p. 13*

B. Minn "diversità" għal "klassifikazzjoni u kategorizzazzjoni stretta":

Il-Ministru tgħid li trid tappoġġja settur b'ħafna forom.
Imma l-liġi tipprova tpoġġi kull entità f'kategorija legali rigida: NP-Org, PR-Org, NGO, Service Provider, eċċ.

❝ Framment mir-riforma:

"Qed nipproponu li l-OCVO jsir l-Uffiċċju għall-Settur Volontarju u Not-for-Profit, bil-kategoriji l-ġodda... u struttura obbligatorja ta' rapportar."
— *pp. 10–12*

C. Minn "riduzzjoni tal-burokrazija" għal "rapportar obbligatorju u komples":

Il-Ministru tgħid li l-għan hu li jitnaqqsu l-piżijiet fuq l-għaqdiet.
Imma r-riforma tistabbilixxi diversi livelli ta' rapportar finanzjarju u legali skont id-dħul, anke għal gruppi żgħar.

❝ Framment mir-riforma:

"Organizzazzjonijiet li jaqilgħu sa €25,000 xorta jridu jippreżentaw rapport simplifikat, u jistgħu jiġu assistiti mill-MCVS."
— *p. 13–14*

3. Konklużjoni: Tensioni bejn il-Kliem u l-Fatti

Il-Ministru tgħid	**Imma r-riforma tagħmel**
Appoġġ lill-għaqdiet	Kontroll regolatorju fuq *kulħadd*
Promozzjoni tad-diversità	Kategorizzazzjoni stretta u teknokratika
Tnaqqis fil-burokrazija	Rapportar dettaljat u licensjar
Riforma bbażata fuq konsultazzjoni	Prattiċi mhux f'linja ma' opinjonijiet ċivili u morali

Konklużjoni finali

Ir-riforma li qed titmexxa taħt is-superviżjoni tal-Ministru Julia Farrugia Portelli tidher li, fil-prattika, tmur kontra ħafna mill-valuri li hi stess tisħaq fuqhom f'diskorsi pubbliċi: libertà, appoġġ, sempliċità u diversità.

Hemm **differenza sostanzjali bejn il-lingwaġġ politiku** tal-Ministru u **l-effetti reali** ta' dak li qed tipproponi bħala liġi.